

Slovenski 7-8

čebelar

YU-ISSN-0350-46907
Letnik XCV – Leto 1993

LETO 1873 – PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

Slovenski čebelar

Št. 7-8

1. julij

letnik 95

VSEBINA

Janez Mihelič: XVI. državno srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev v OŠ Žirovnica v Zabreznici	193
Pavle Zdešar: Čebelarjeva opravila v juliju in avgustu	197
Marjan Skok: Vsi čebelarji sestavljamo Zvezo čebelarških društev Slovenije	201

NAŠI ZNANI ČEBELARJI

Janez Mihelič: Naši znani čebelarji – Jože Rihar iz Gaberje pri Dobrovi	202
---	-----

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Ferdo Podstenjšek: Ali čebele rabijo žaganje?	205
Ivan Krajnc: Kako sadimo pravi kostanj?	205
Janez Mihelič: Predelava in prodaja čebeljih pridelkov v tržno usmerjenem gospodarstvu	207

IZ TUJE LITERATURE

Mateja Leskovar: Čebelarstvo na Kitajskem	208
Karel Dreher: Trženje medu v Nemčiji – med željami in resničnostjo	210

ZGODOVINA SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA

Marija Stanonik: Čebela – žlahtna spremljevalka slovenske kulture	212
---	-----

BOLEZNI ČEBEL

Mira Jenko Rogelj: Nekaj pojasnil v zvezi z delom veterinarsko svetovalne službe za čebelarstvo	216
---	-----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Ignac Lampret: Čebelarška družina Alojz Greif iz Hoč pri Mariboru je praznovala osemdesetletnico dela	218
Janez Mihelič: Maks Avšič je praznoval 90-letnico	219
ČD Kamnica – Bresternica: Osemdeset let Franca Ambroža	220

OSMRTNICE
MALI OGLASI
OBVESTILA

VSEBINA

J. Mihelič: The 16 th National Meeting and Contest of young beekeepers was in Žirovnica	193
P. Zdešar: Beekeepers occupations in July and August	197
M. Skok: All Beekeepers constitutet a Beekeeping asociation in Slovenia	201

OUR WELL KNOWN BEEKEEPERS

J. Mihelič: Jože Rihar from Gaberje near Dobrova	202
--	-----

OUR BEEKEEPERS EXPERIENCES

F. Podstenjšek: Did the bees needs a sawdust?	205
I. Krajnc: How can we planting sweet chestnut	205
J. Mihelič: Production and trading of bee products in condition of free market	207

FROM THE STRANGE NEWSPAPERS

Mateja Leskovar: Beekeeping in China ...	208
K. Dreher: Trading with honey in Germany	210

ONCE APON A TIME

M. Stanonik: Bee – a generous companion of slovene culture	212
--	-----

BEE DISEASES

M. Jenko Rogelj: Some explanation about work on bee diseases Veterinary advisory service	216
--	-----

FROM THE SOCIETY LIFE

I. Lampret: Beekeepers societys Alojz Greif from Hoče was selebraiting 80 yers of secsestful work	218
J. Mihelič: Maks Avšič was celebrating a 90 years	219

OBITUARIES
SMALL ADVERTISEMENTS
NOTICE

Slika na naslovni strani:

Najuspešnejše ekipe iz Sevnice, Boštanja in Krškega na tekmovanju mladih čebelarjev v Žirovnici z nagradami in priznanji z mentorjem Francijem Maroltom.

Čebelarji in mentorji ob prihodu v OŠ Žirovnica

XVI. DRŽAVNO SREČANJE IN TEKMOVANJE MLADIH ČEBELARJEV V OŠ ŽIROVNICA V ZABREZNICI NA GORENJSKEM

prof. JANEZ MIHELIČ

Že šestnajsto državno srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev Slovenije je bilo 29. maja 1993 v osnovni šoli Žirovnica v Zabreznici na Gorenjskem. Že v zgodnjih jutranjih urah so se začeli pred šolo zbirati mladi čebelarji iz vse Slovenije, in sicer od Lendave do Sevnice in Krškega. Ob prijavi ekip so dobili vsi tekmovalci značko in Bilten, ki so ga izdali organizatorji letošnjega srečanja in tekmovanja – Čebelarško društvo Radovljica–Jesenice, OŠ Žirovnica in Čebelarska družina Anton Janša iz Breznice. Seveda je pri organizaciji kakor vedno sodelovala tudi Zveza čebelarskih društev Slovenije.

Mladi čebelarji so se tokrat spet zbrali blizu rojstnega kraja Antona Janše, to pa so kraji, iz katerih se je v svet razširila slava slovenskih čebelarjev in kranjske čebele. V tem prelepem kotičku slovenske zemlje od Bleda in Radovljice do Žirovnice in Breznice se je porajalo slovensko čebelarstvo. In tej bogati tradiciji, ki se je včasih vse premalo zavedamo, se domači čebelarji,

člani Čebelarskega društva Radovljica–Jesenice, niso izneverili, saj smo že ob prihodu čutili, da so se odlično in skrbno pripravili na srečanje mladih čebelarjev. Povsod so visele opozorilne table, na križišču pa so nas pričakali čebelarji in šolarji, ki so obiskovalce in tekmovalce usmerjali k šoli, v kateri je bilo tekmovanje. Še posebno prisrčno so čebelarji sprejeli tekmovalce pred šolo, kjer so sprejemali prijave za tekmovanje.

Iz nekaterih krajev so prišli mladi čebelarji kar z avtobusi.

Dvorana v OŠ Žirovnica je bila polna tekmovalcev in gostov. Foto: J. Mihelič

Obisk je bil tokrat nepričakovano dober, saj se je tekmovanja v vseh treh kategorijah udeležilo 91 ekip. Skupaj z mentorji je bilo na tekmovanju več kakor tristo udeležencev. Nekatere ekipe so s seboj pripeljale tudi »navijače«. Tekmovanje si je ogledalo tudi nekaj gostov in novinarjev, ki so spremljali dogajanja in zapisali vse zanimivo.

Na organizacijo tekmovanja, ki sta ga v največji meri izpeljala ČD Radovljica-Jesenice in Čebelarstva družina Anton Janša iz Breznice, ni bilo pripomb, nasprotno, slišati je bilo le pohvale. Vsi smo bili presenečeni, ko smo v telovadnici ob slavnostnem začetku in sklepu tekmovanja oziroma razglasitvi rezultatov tekmovanja videli celo goro daril. Domači čebelarji so jih uspeli zbrati pri več kakor tristo podjetjih in privatnikih. Toliko daril doslej ni uspelo zbrati še nobenemu čebelarskemu društvu – organizatorju tekmovanja. Zato so darila prejeli vsi udeleženci tekmovanja, tisti s slabšimi re-

zultati pač skromnejša. Tudi tokrat pa je glavne nagrade prispevalo podjetje Medex iz Ljubljane. Lahko si zamislimo, kolikšen napor in koliko dobre volje je bilo potrebno, da so člani ČD Radovljica-Jesenice z gospodom Severinom Golmajerjem na čelu zbrali vsa ta darila za tekmovalce. Gorenjska podjetja in obrtniki pa tudi čebelarji sami so se pri donatorstvu zelo izkazali. Veliko truda je vložil tudi kolektiv osnovne šole Žirovnica, zlasti pa njen ravnatelj, saj je bilo tekmovanje tehnično odlično izvedeno. Tudi šolske kuharice so se izkazale z dobro malico in kosilom, tako da nihče ni lačen zapustil Žirovnice. Po kratki slovesnosti ob zaključku tekmovanja in spodbudnih nagovorih ravnatelja šole in organizatorja Severina Golmajerja so tekmovalci odšli z učiteljicami v razrede. Vzdušje je bilo napeto tudi med mentorji. Ti so se sicer v času tekmovanja posvetovali, a so nestrpno pričakovali dosežke svojih ekip.

Sprejem pred šolo je bil zelo prisrčen.

MLADE ČEBELARJE JE V IMENU ORGANIZATORJEV NAGOVORIL SEVERIN GOLMAJER IZ RADOVLJICE.

Množica daril je spodbudila mlade tekmovalce, da so se še bolj potrudili.

Mentorji so izmenjali izkušnje, predsednik ZČDS Marjan Skok pa je pred razglasitvijo rezultatov spregovoril tekmovalcem.

Mentorji so v pogovoru s predsednikom ZČDS Marjanom Skokom navedli nekaj predlogov za prihodnje delo ZČDS z mladimi. Na njihovo željo naj bi izdali dopolnjen in posodobljen Priročnik za čebelarje začetnike ali vsaj dopolnila in popravke k že izdanemu Priročniku. Številni si želijo tudi več učnih pripomočkov, kvalitetnih knjig, filmov, videokaset itd. Želijo pa si predvsem več razumevanja in boljše vrednotenje njihovega dela.

Ko so tekmovalci končali reševanje nalog, so skupaj z mentorji odšli na ogled obrata tovarne čevljev Planika v Breznici in Janševega čebelnjaka. V tem času je komisija pregledala testne naloge. Po kosilu je bila slovesna razglasitev rezultatov tekmovanja in razdelitev nagrad. Najprej je prvouvrščenim ekipam za njihov uspeh čestital predsednik ZČDS Marjan Skok. Spregovoril jim je tudi o pomenu čebelarstva in dela z mladimi na tem področju. Tokrat pa so si ekipe lahko same izbirale nagrade, kar je mlade čebelarje zelo razgibalo, saj

so že pred podelitvijo živahno izbirali darila. Omeniti moramo tudi bogat kulturni program, ki so ga pripravili učenci Osnovne šole Žirovnica, pa tudi dvorana je bila prikupno okrašena.

Zatem je tajnik ZČDS Milan Runtas prebral rezultate tekmovanja. Vsem najbolje uvrščenim ekipam sta nato čestitala Marjan Skok in Severin Golmajer. Tokrat moramo še posebej pohvaliti zelo dobro uvrščene ekipe iz Sevnice, Boštanja, Krškega, Radovljice, Žirov in Velenja, pa tudi osnovno šolo Žirovnica, njenega ravnatelja in kolektiv za uspešno izpeljano prireditev. Vse moči so napeli tudi člani ČD Radovljica-Jesenice in Čebelarke družine Breznica, predvsem g. Špendov, in za to se jim zahvaljujemo. Ob koncu je predsednik Skok vse navzoče povabil, naj se udeležijo prihodnjega tekmovanja, ki bo v Sevnici. Čeprav je geslo mladih čebelarjev, da je pomembno sodelovati in ne zmagati, objavljamo tudi rezultate tekmovanja. Mladim naj bodo predvsem spodbuda za še boljše delo. Ekipe so se uvrstile takole:

Tekmovalca iz Radovljice sta osvojila prvo mesto v višji skupini, a tudi drugi v nižjih skupinah so dobili lepa darila.

Levo je ekipa iz Srednje kmetijske šole Grm iz Novega mesta z mentorico, desno pa ekipi iz OŠ Spodnja Polskava.

Rezultati tekmovanja nižje skupine

1. OŠ Boštanj
2. OŠ Žiri
3. Podružnica OŠ Gustava Šiliha,
Šentilj pri Velenju
4. OŠ Miklavž
OŠ Horjul
OŠ Prosenjakovci
OŠ Jurija Dalmatina, Krško
OŠ Pesnica pri Mariboru
OŠ F. S. Finžgarja, Lesce
OŠ Radeče
5. OŠ Koprivnica pri Brestanici
OŠ Primoža Trubarja, V. Lašče
OŠ Mozirje
OŠ Šmartno 1
6. OŠ Gornja Radgona
OŠ Spodnja Polskava
7. OŠ »Savo Kladnik«, Sevnica
OŠ Kobilje
OŠ Šentilj Velenje
8. OŠ Vižmarje – Brod
OŠ Dušana Flisa, Hoče
OŠ Slovenj Gradec
OŠ Žirovnica

9. OŠ dr. F. Prešerna, Ribnica
OŠ Dornava
10. OŠ Malečnik
OŠ Markovci pri Ptuj
11. OŠ Ig
12. OŠ Šmartno pri Slovenj Gradcu
13. OŠ Ig
14. Dvojezična OŠ Lendava
OŠ Dušana Flisa – podružnica Reka
Pohorje
15. OŠ Škofljica
16. OŠ Sopota, Sevnica
17. OŠ Rimske Toplice
18. OŠ Dobrovnik
19. OŠ Velika Polana
20. OŠ Podbočje.

V nižji skupini je sodelovalo 38 ekip.

Rezultati tekmovanja srednje skupine

1. OŠ Boštanj
2. OŠ Sevnica
3. OŠ Leskovec pri Krškem
4. OŠ Marjana Nemca, Radeče
OŠ Žiri
5. OŠ Koprivnica

- OŠ Korenčičevih, Pesnica pri Mariboru
- OŠ Mozirje
- 6. OŠ Dobrovnik
- OŠ Jurija Dalmatina, Krško
- OŠ Markovci pri Ptujju
- 7. OŠ Mihe Pintarja – Toleda, Velenje
- 8. OŠ Kobilje
- OŠ Dušana Flisa, Hoče – podružnica
- Reka Pohorje
- 9. OŠ Prosenjakovci Prekmurje
- OŠ Miklavž na Dravskem polju
- OŠ Antona Aškerca, Rimske Toplice
- 10. OŠ Prežihovega Voranca, Ravne na Koroškem
- 11. OŠ Spodnja Polskava
- OŠ Škofljica
- OŠ Vižmarje Brod
- 12. OŠ Dušana Flisa, Hoče
- 13. OŠ Horjul
- 14. OŠ Bakovci – Murska Sobota
- 15. OŠ Malečnik
- OŠ F. Prešerna, Ribnica
- Dvojezična OŠ Lendava
- 16. OŠ Mirna na Dolenjskem
- 17. OŠ Šmartno
- 18. OŠ F. S. Finžgarja, Lesce

- 19. OŠ Žirovnica
 - 20. OŠ Primoža Trubarja, Velike Lašče
 - 21. OŠ Trebnje
 - 22. OŠ dr. Franje Žgeča, Dornava.
- V srednji skupini je sodelovalo 34 ekip.
- Rezultati tekmovanja višje skupine**
- 1. Srednja šola Radovljica
 - 2. OŠ Boštanj
 - 3. OŠ Jurija Dalmatina, Krško
 - 4. OŠ Sevnica
 - 5. Srednja kmetijska šola Novo mesto
 - OŠ Leskovec pri Krškem
 - OŠ Marjana Nemca, Radeče
 - 6. OŠ Prosenjakovci
 - 7. OŠ Žiri
 - 8. OŠ Mozirje
 - 9. OŠ Sopota
 - 10. Čebelarско društvo Maribor
 - 11. Srednja kmetijska šola Maribor
 - 12. OŠ Danile Kumar, Ljubljana
 - 13. Srednja vrtnarska šola Celje
 - 14. Center srednjih šol Velenje
 - 15. OŠ Ig
 - OŠ Dornava pri Ptujju.
 - 16. OŠ Markovci pri Ptujju
- V višji skupini je sodelovalo 19 ekip.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JULIJU IN AVGUSTU

PAVLE ZDEŠAR

Ob lanski neznosni vročini in suši se je marsikdo izmed nas lahko naučil, kako pomembno je to obdobje za čebele in čebelarje. Po sušni zimi upajmo, da bo to poletje bolj mokro, ob lepem vremenu pa obilna jutranja rosa. To bo pogoj, da bodo čebele ob vedno skromnejših virih medicīne in krajšem dnevu še kaj nabrale oziroma se vsaj ustrezno vzdrževale.

Julij je mesec zelo pomembne kostonjeve paše (v Primorju zamedu kostonj že 14 dni prej). Paša na smreki se pomika z 850 metrov nadmorske višine do gornje drevesne meje. V mešanem gozdu ali tam, kjer rastejo pretežno listavci, je možnost gozdne mane. Zatem nastopi najbolj vroče obdobje leta. Razveseli in vznemiri nas novica, da je bil lep donos v jelovem gozdu, razžalosti pa spoznanje, da je silovita nevihta oprala pašo v kostonjevem gozdu ali zdesetkala ušice v gozdovih iglavcev in listavcev.

Največ napak storimo čebelarji prav julija in avgusta. Napake delamo pri izbiri paše, dovozih čebel, oskrbi z vodo, premalo pazimo pri zamenjavi matic, pregledi so površni ali prepozni, neprimerno urejamo trotove, slabo oskrbujemo majske in junijske roje, pridobitne družine ali celo plemenilčke puščamo na pripeki, nepravilno točimo in krmimo, čebele puščamo lačne, ne preverjamo okuženosti z varoo ali pojava drugih bolezní.

Čebelar prevažalec mora skrbno presoditi, ali se jelka zares pripravlja na medenje, ali nas samo draži. Pri ogledu bodimo zelo natančni in preverimo mnenja drugih. Pomagamo si s prispevki in metodami znanstvenikov (npr. prof. Rihar) ali načini opazovanja praktikov (npr. Grajš). Če smo presodili, da bo jelka zares in izdatno medila, tehtnica pa že stopnjuje donose, se takoj odločimo za prevoz. Sicer pa raje izberimo gozd, v katerem bomo sami in v katerem

Pozni roji so za čebelarja še najmanj zaželeni.

je še ostalo kaj kostanja. V vsakem primeru pa vso rezervo in nepridobitne panje prepeljimo na kostanjevo pašo. Ne bodimo naivni. Jelka kaže (kapljice na podraستی) vsako leto in največkrat nekaj da, zares pa zamedí dvakrat na 11 let. Kostanj pa je redna paša, ki glede na vreme in prisotnost ušíc iz leta v leto po donosu sicer precej niha, kljub temu pa je za čebele neprecenljiva. Že drugič v sezoni se najdemo pred težavno odločitvijo. Prednost pa ima jelka, če zares medi. Ne smemo prezreti tudi lipe ali višinske smrekove paše. Nikakor na slepo ne dovažajmo čebel na najbolj znana pasišča. Raje izberimo bolj osamljene predele z obilo pelodne paše na otavi ipd. Mano bo začel izločati škržat, vendar na zelo majhnem območju. Zelo je pomembno, da sami ali organizirano preprečimo preveliko kopičenje čebel. Proti koncu julija, če ne zamedí jelka, viri medicíne postopoma ponehujajo. Takrat čebele prepeljemo in čez tri dni iztočimo. Isti večer vrnemo satje in čebelam dodobra nalijemo hrano, ki naj jo jemljejo hitro. Tako nadomestimo nekaj

kilogramov morebitne zaloge, in ko čebele počistijo iztočeno satje, preprečimo stresno situacijo. Ob teh delih se prepričamo o kakovosti matice in na sredino plodišča do zaloge že drugič v sezoni vstavimo sredstvo proti varozi. Posebej si zaznamujemo družine, ki prelegajo ali pri katerih matica še ne zalega. Ta čas ali nekoliko pozneje se že pojavi kakšen brezmatični trotovec. Možnost za rešitev sicer obstaja, vendar večini priporočam, da ga takoj po pregledu razdre, čez nekaj dni pa v izpraznjeni in ta čas zaprt panj vstavi krepko rezervno družino. Od julijskega točenja dalje skrbno pazimo, da niti z malenkostjo ne povzročimo ropanja. Ob zadnjem točenju ali po njem uredimo plodišče tako, kot bo ostalo do pomladi. Preveč svetli novi sati (ta čas) in staro satovje ne sodijo v plodišče.

Od teh posegov dalje premislimo, ali smo pri čebelah storili vse, da bomo drugo leto uspešno čebelarili. Imamo dovolj rezervnih družin. Zamenjali smo vse stare in izrabljene matice ter tiste, katerih družine bolehajo. Rojem, ki so gradili satje, pomagamo z nekaj pokrite zaloge, ker jim manjka cela generacija čebel. Novi roji so julija nezadrženi in razen v Primorju nimajo časa, da bi se uspešno pripravili na prezimitev. Zato jih vračamo v medišča, vendar samo, če panj tesno pregradimo, tako da se čebele ne morejo dotikati z rilčki. Pozneje obe družini in matici ocenimo in ponavadi združimo. Po kostanjevi paši novih družin ne delamo več. Če želimo število družin zelo povečati in ne pričakujemo, da bi še zamedilo, čebele pa so zelo živalne in imajo veliko zaloge, je okoli 20. julija zadnji čas za razpolovitev pridobitnih družin. Da bomo pri tem uspešni, so pomembne različne že oprasene matice, pa tudi dovolj lepega satja, natančno predeljen panj ter dobra pelodna paša in skrbna nega. Kot pri vračanju roja natančno ločimo medišče od plodišča, v tistem delu, kjer so čebele vletene, pustimo matico in nekaj odkrite zaloge s čebelami. Vso drugo zaleženo satje s čebelami, z enim satom vode ter 3/4 medene zaloge razporedimo v drugi del panja in odpremo žrelo. AŽ panj ni raztegljiv, zato je manj primeren za ta opravila in ponavadi zgoraj nima pitalnika. Nakladni

vila ter pripravo na uspešno in donosnejše čebelarjenje v Sloveniji velikanski napredek. Večkrat je že bilo opisano, kako lahko z encimi sami pripravimo hrano, nekaj takšne hrane pa je bilo lani tudi že na tržišču.

Naši dedi so rekli, da se 1. avgusta začne čebelarstvo novo leto. Že marsikateri neposlušnež ali začetnik se je opekel pri tej zakonitosti. Ko se je vrnil z dopusta ali daljše odsotnosti, je našel oslabele, izčrpane, morda celo izropane družine.

Razdrimo vse brezmatične družine in trotočce ter združimo slabiče, skratka ne dovolimo možnosti za ropanje. Umaknimo čebele z območja, na katerem jih je že preveč, in jim poiščimo vsaj pelodno pašo. Izrabimo otavo ali otavič, gozdne cvetlice, kot so rumeni žajbelj, dobra misel itd. Tudi žepek ali gorski šetraj da na Krasu nekaj ozimnice, nekaj pa je da tudi resa. Napajališča od avgusta dalje ne smemo več soliti. Ko tudi družine z lanskimi maticami preganjajo trote, že zelo primanjkuje paše. Takrat zožajmo žrela, saj se začenja najnevarnejše obdobje ropanja. Čebele stikajo tudi po drugih panjih. Nadzorujemo zaleganje, saj lahko slaba vrsta matic prelega. Panje na hitro odpirajmo samo zjutraj in zvečer. Ne razstavljajmo satov na kozice. Huje je, če je v bližini veliko čebelarstvo, v katerem so čebele krmili, ali nekaj njiv ajde. V eni uri smo lahko ob manjše čebelarstvo. V čebelnjaku pripravimo nekaj litrov domačega kisa in stekleničko proprionske kisline ali bezaldehida. Kadar se rop še ni razvnel, ga z mešanico kisa in omenjenega sredstva ustavimo. Kadar pa to ne pomaga več, zaprimo čebele, odprimo ventilacijo in dodajmo vodo. Pred večerom odprimo žrela, da se roparice vrnejo domov, domače pa umirijo. Očistimo podnico in zjutraj za dan ali dva zaprimo čebele. Pročelja poškrpimo z omenjeno mešanico (sam benzaldehyd razje barvo), nato odprimo žrela samo za eno do dve čebeli. Če tudi s tem nismo uspeli, moramo čebele prepeljati najmanj 8 km daleč in jih tam naprej oskrbovati. Za rop smo ponavadi krivi sami, zato ne pobijajmo čebel z nafto in podobnim. Bodimo pozorni na prikrit rop in ga preprečimo, udeležence zapišimo, prihodnje leto pa jih izločimo pri odbiri za pleme. Osam nastavi-

vimo steklenice s širokim vratom, do polovice napolnjene s pivom in vodo v razmerju 1:1, tej mešanici pa dodamo žlico sladkorja (ne uporabljajte medu). Osam in sršenom pa vhode v gnezdo potresimo s prahom za zatiranje krompirjeve zlatice.

Kontrolirajmo prisotnost varoe in ali vstavljeno sredstvo sploh deluje. Ko so avgusta »pešaki«
že brez kril, je za zdravljenje skoraj prepozno.

Tehtnica nas lahko ta čas prijetno prese- neti, saj se zalega postopoma zmanjšuje in tudi pašna generacija odмира. Še naprej počasi in vztrajno krmimo. Če zamedil jelka, presodimo moč naših čebel. Okrepimo jih lahko z zalego iz rezerve ali pa maticam priskrbimo prostor za zaleganje in panje pravočasno odpeljimo domov.

Ob rekah in močvirjih bodimo pozorni na množičen ali posamezen pojav uši in vrbah. Konec avgusta in septembra lahko dokaj izdatno izločajo mano. Pazimo in ukrepajmo, sicer bomo morali kljub pravilni zazimnitvi spomladi zdraviti hudo grižo čebel, največkrat pa bodo onesnažile satje in odmrle.

Nekako v prvi tretjini avgusta se na smrekah izvalijo gibljive ličinke kaparjev. Samo ob lepem vremenu se selijo pod luske v rogovilicah letošnjih in lanskih poganjkov, samčki pa na iglice in skorjo. Kdor se želi učiti napovedovati pašo, naj jih opazuje in ugotavlja njihovo število. Rezultate mora skrbno zapisovati, saj je osnutek pašne slike za prihodnje leto. V drevesih poteka v času med obema »šmarnoma«
poseben proces. Nekateri proizvajalci mane to izrabijo za močnejši ali novi začetek medenja. V tem času pa se lahko začne tudi nov ciklus razvoja zelene uši na jelki ali hoji. Donosi niso veliki, lahko pa zadoščajo za eno točenje ali dopolnitev zaloge.

In ne nazadnje, doma pripravimo vse potrebno za trženje. Že v prvih meglah in mrzli sapici bodo ljudje zakašljali in začeli skrbeti za ozimnico, tako da bodo znova potrkali tudi na naša vrata. Dokažimo, da smo napredovali v pristnosti, pestrosti in kakovosti ponudbe pridelkov. Uredimo si prostor za prodajo, npr. po vzoru družin Šivic v Šempasu ali Švigelj v Kamniku pod Krimom.

VSI ČEBELARJI SMO ZVEZA ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

(Še nekaj misli z 42. redne skupščine ZČDS)

MARJAN SKOK

Poglavitni poudarek letošnje skupščine (17. aprila 1993) v Ljubljani je bil vedno slabši položaj slovenskega čebelarstva. Na to je še posebej opozorilo odprto pismo dolenskih in belokranjskih čebelarskih društev in nekaterih čebelarskih društev iz okolice Ljubljane (Novo mesto, Trebnje, Semič, Metlika, Črnomelj, Vrhnika, Polhov Gradec, Litija in Ljubljana-Bežigrad). Pismo je na skupščini prebral g. Janez Gačnik iz Metlike.

Na njihovo zahtevo, s tem pa se je strinjal tudi uredniški odbor, je bilo njihovo pismo objavljeno v celoti. Tudi drugi delegati in gostje so povedali ali našteali nekatere aktualne probleme zdajšnjih čebelarskih razmer pri nas, vendar pa njihove misli zaradi pomanjkanja prostora v »Slovenskem čebelarju« v kratkem povzetku zapisnika letošnje skupščine niso bile objavljene. Prav zato bi nekatere ugotovitve in predloge, podane na skupščini, rad obnovil.

Avtorji objavljenega pisma pravijo, da mora Zveza dejavno, stalno in pospešeno popularizirati pomen čebelarstva in posebej pomen čebeljih pridelkov za človekovo prehrano in zdravje. S tem bi pripomogla večji porabi medu in drugih čebeljih pridelkov. Zaradi anarhije pri prodaji medu v trgovski mreži naj bi jih porabniki kupovali zlasti neposredno pri čebelarjih, kot je to navadno v razvitem svetu, pri organizaciji prodaje pa naj bi čebelarjem pomagale čebelarske organizacije.

Prav to pa je tudi najpomembnejša dejavnost ZČDS. V ta namen smo uvedli zaščitno znamko medu. Lani smo izdali novo lično nalepko za kozarce, in sicer v navadni in samolepilni različici. Čebelarji jo s pridom uporabljamo. Uspelo nam je uvoziti tudi kozarce s pokrovcu po ugodni ceni, ki jih čebelarji lahko kupijo.

Osrednja tema letošnjega posvetovanja v Polju je bila trženje. Tudi na tem posvetovanju smo čebelarji ugotovili, da smo odvisni predvsem od samih sebe in svoje spodbude.

13. marca lani je bil ustanovni zbor polklicnih in polpoklicnih čebelarjev, udeležili pa so se ga številni interesenti. Na zboru je bil imenovan iniciativni odbor za ustanovitev čebelarske zadruga, za njenega predsednika pa Marko Debevec z Vrhnike. Pravzaprav ne vem, zakaj zadruga še ni ustanovljena, mislim pa, da so zadruga ena izmed velikih možnosti za preživetje večjih čebelarjev. Ustanoviti jih morajo čebelarji sami in z njimi tesno sodelovati, saj bodo le tako zaživele in obstale. Ustanavljati bi jih morali po območjih (pomurska, podravska, posavska itd.). Marsikdo me je vprašal, zakaj zadrug ne ustanovi ZČDS. Ne morejo razumeti, da Zveza nima kapitala, s katerim bi lahko začela trgovati s čebeljimi pridelki, saj se še tako močna organizacija, kot je Hmezd, ni uspela obdržati v čebelarski dejavnosti. Pri manjših območnih zadrugah pa je možnost za to večja. V zadrugo bi namreč čebelarji vlagali svoje letne pridelke in ob strokovni neprofesionalni režiji bi bila možnost za preživetje in razvoj občutno večja. Zveza bi jim lahko pomagala s predlogi, nasveti, podatki in informacijskimi povezavami. Upam, da se bo nekaj večjih čebelarjev kmalu opogumilo in ustanovilo svojo zadrugo ali zadruga.

Avtorji pisma tudi menijo, da zdajšnja služba gozdnega opazovanja in napovedovanja medenja – kot vemo, je prenešana na Zvezo – ni v skladu z razvojem in delovanjem strokovno neoporečne prognostične službe z vsemi značilnostmi znanstveno-raziskovalnega dela. Bojijo se, da bo služba zaradi neuspešnosti odpravljena, še preden bo sploh zaživela.

Zveza je morala glede na nastale politične razmere zelo hitro ukrepati, da bi čebelarji prevažalci lahko izrabili letošnjo pašno sezono. Zato se je z ministrstvom za kmetijstvo in gozdarstvo, s Kmetijskim inštitutom Slovenije in z Medexom dogovorila za prenos in novo organiziranost pašne opazovalne službe. Znanstveno-raziskovalni del je prevzel KIS, operativni del pa

Zveza. Za to delo sem pridobil izkušenega in uspešnega čebelarja g. Pavla Zdešarja, kajti zgodovina slovenskega čebelarjenja me je poučila, da so bili vsi naši uspehi odvisni predvsem od samostojnih in iniciativnih ljudi. Skupaj s KIS (dr. Janez Poklukar s sodelavcem) smo opazovalno službo temeljito posodobili. Obnovili ali dokupili smo 20 opazovalnih postaj, tako da je teh zdaj 40. Z njih dobivamo vsak dan nove podatke, kupili smo novo telefonsko zvezo skupaj z avtomatskim odzivnikom, na katerem lahko čebelarji 24 ur na dan dobijo potrebne podatke. Seveda smo morali kupiti tudi dodatno opremo za opazovalno službo (avto karavan) in opraviti nešteto sestankov na terenu, da je opazovalna mreža zažvela. Začetni rezultati so spodbudni, o končnem rezultatu pa bomo lahko govorili po koncu pašne sezone. Seveda pa je celoten uspeh odvisen zlasti od čebelarjev, tako od prevažalcev kot od čebelarjev z območij, na katera prevažalci pripeljejo čebele. Prav pri tem pa se utegne pojaviti največ težav. Že star pregovor pravi: »Vse se da spremeniti, le človeka ne.« Kadar sem v pisarni Zveze, je telefonski priključek z avtomatskim odzivnikom stalno zaseden.

Slovenski čebelarji pravzaprav nimamo ustreznega strokovnega čebelarskega vrha, kot bi se glede na sloves naše čebele spodobilo. Zakaj je tako, ne vem. Vsekakor pa odhajajoči strokovnjaki za sabo ne zapuščajo strokovnih naslednikov, ne na veterinarski ne na biotehniški fakulteti. Kljub temu pa mladi strokovnjaki prihajajo, le da

s tujih strokovnih šol (zagrebška, videmska fakulteta itd.). Tako je letos iz čebelarstva doktoriral Janez Poklukar, Aleš Gregorc pa je postal magister veterine. Hkrati pa so mladi strokovnjaki tudi iz veterinarske stroke – mag. Mira Jenko-Rogelj.

Mislím, da jih bomo kmalu imeli dovolj, kajti na Švedskem imajo za čebelarstvo le tri visoko izobražene strokovnjake. Zanimivo, da je med njimi eden slovenskega rodu! Želim pa si, da bi se njihovo strokovno znanje bolj razširilo med čebelarji.

Pisci pisma Zvezi tudi očitajo, da ni storila dovolj za uveljavitev in zaščito slovenskega čebelarstva.

Sam se sprašujem: Kdo pa je Zveza? Zveza smo vsi čebelarji. O tem je v zadnji številki Slovenskega čebelarja napisal lep članek Janez Firm iz Litije. Priporočam, da članek z naslovom »Pomen navzočnosti čebelarjev v krajevnih medijih in organih« preberete. Rad bi še enkrat poudaril, da je Zveza prostovoljna organizacija, ki se preživlja s članarino. Na njej sta redno zaposlena le dva, to je urednik Slovenskega čebelarja prof. Janez Mihelič in tajnik Zveze g. Milan Runtas.

Vsi drugi pa smo prostovoljci, ki na Zvezi delamo zaradi veselja in skupne koristi. Le na ta način smo se doslej uspeli prebiti skozi vse hude situacije, teh pa v naši zgodovini ni bilo malo. Od Zveze pa ne moremo zahtevati občutno več kot doslej, še zlasti pri tako nizki članarini. Le s skupno močjo in delom bomo uspeli prebroditi zdajšnje težavne razmere in pri čebelah doživeti še veliko lepoga.

Naši znani čebelarji

NAŠI ZNANI ČEBELARJI – JOŽE RIHAR IZ GABERJA PRI DOBROVI

prof. JANEZ MIHELIČ

Čebelarstvo je dejavnost, ki človeka pritegne v celoti ali sploh ne. To prvo je pogoj, da ljudje iz generacije v generacijo vztrajajo pri tej »poeziji kmetijstva«, kakor nekateri imenujejo čebelarstvo, in to kljub občasnim

razočaranjem in letom, »ko ne kane nič v čebelarjev lonec«.

V eni takšnih družin se je v vasi Gaberje, le nekaj kilometrov zahodno od Ljubljane proti Polhovemu Gradcu, rodil Jože Rihar,

čebelar, znani prevažalec in izdelovalec čebelarске opreme.

Že njegov oče je čebelaril od malih nog. Kot kratkohlačnik je oče hodil z dvema bratoma k okoliškim čebelarjem po prve roje in kranjiče. Družina je bila velika, saj je bilo pri hiši devet otrok. Štirje bratje so bili vsi čebelarji, med njimi tudi dr. Jože Rihar, Jožetov stric. Čeprav so bili časi hudi in težavni, je čebelarstvo kmetiji le prinašalo dodaten dohodek, zato so število panjev hitro povečevali. Oče je ostal na kmetiji in pred vojno je že imel več kot dvesto panjev. Prodaja medu je bila slaba, zato so tedaj, kadar so bile letine boljše, veliko medu namočili in prekuhali v žganje, saj so ga tako lažje prodali. Čudežna letina je bila leta 1928, ko je zamedila hoja. Čeprav je bilo zelo suho, je hoja izjemno medila okoli sv. Petra. Takrat so trgovci prodali med v Švico in čebelarji so uspeli iztržiti primerno ceno. Seveda je oče čebele tudi prevažal v Mačvo, Liko in na Ptuj na ajdo, ki je tedaj izjemno medila.

Zato ni čudno, da se je tudi Jože »okužil« s čebelarstvom, saj je moral že od mladih let pomagati pri točenju. Največkrat je prenašal težko medeno satje od panjev, kjer ga je pobiral oče, do točila. Še zdaj se živo spominja, kako je takrat vsak pik čebele neznansko bolel, in kot pravi sam, je bolečina skoraj »čudežno« izginila, ko je dobil svoje panje. S šestnajstimi leti, to je leta 1957, je dobil prve roje. Nekaj panjev mu je dal oče, nekaj pa jih je kupil. Že takoj je začel čebelariti v AŽ panjih, čeprav je še nekaj čebelarjev imelo kranjiče, pa tudi cenejši so bili. Prva dva panja je skupaj z očetovimi peljal v Martinj Hrib pri Logatcu. To je bil pravi začetek čebelarjenja. Medila je hoja. Panji so bili v štirinajstih dneh povsem polni, to pa se je ponovilo še enkrat. Vsi stroški so bili na mah povrnjeni, še pomembnejša pa je bila volja, ki jo je za čebelarjenje dobil po tej hojevi letini. Zanimivo je bilo, da sta čebele pripeljala na stojišče po plohi, kljub temu pa je bilo medenje tako izdatno, da so čebele takoj našle hojevo mano in že čez nekaj ur letele v gozd. Takrat je videl, da pri izdatnem medenju čebele ne potrebujejo veliko časa, da se orientirajo in navadijo na novo okolje,

Jože Rihar ob svojem kasetnem točilu.

Njegov panj enajstsatar z dodatnimi osmimi sati na tople stavbo je zelo dober pri srednjih in močnih pašah.

kakor menijo številni čebelarji. Prihodnje leto je že precej povečal število panjev in tako jih je imel tisto leto, ko je moral k vojakom, že trideset. Pri vojaki v Vranju v Srbiji je spoznal čebelarja, ki je čebelaril z nakladnimi panji in imel zelo dobre možnosti za čebelarjenje. Po vrnitvi iz vojske se je resno oprijel čebelarstva. Pri tem mu je pomagala tudi žena, ki je med njegovim služenjem vojaščine skupaj z očetom skrbela tudi za njegove čebele. Medtem se je izučil še za pasarja in dobil tudi službo. Kmalu je imel sto AŽ panjev in devetdeset LR panjev. Čebele je začel tudi prevažati v Liko, kjer je doživel tudi rekordne paše na žepku. Takrat se je med dobro prodajal, zato se mu je naložba v čebelarstvu kmalu povrnila. Hitro je ugotovil, da se bo moral odločiti za en sam panjski sistem. Ker je čebelaril na med in je čebele veliko prevahal, se je odločil za AŽ panj, ki je bil primernejši za prevažanje, in ga prilagodil svojim novim zahtevam. LR panj je kljub nekaterim njegovim dobrim lastnostim opustil. Na izbiro je predvsem odločilno vplivala njegova zamisel o stalnem prevoznem čebelnjaku, to zamisel pa je prvi pri nas tudi uresničil. Prednost prevoznega čebelnjaka pa je predvsem v tem, da panjev ni treba prelagati, to pa čebelarju zelo olajša delo. V ta namen je predelal rabljen vlačilec oziroma prikolico vlačilca. Ko prikolica še ni bila končana, sta ga obiskala dva znana čebelarja Stane Smrajc in Mirko Grad. Njegovo zamisel ju je navdušila, tako da se je Smrajc takoj odličil za enak prevozni čebelnjak. To ga je opogumilo. Ko so drugi čebelarji videli predelane prevozne čebelnjake, se je vsul plaz posnemovalcev in tudi naročil. Kmalu je povečal število prikolic, tako da je imel pozneje tri. Čebelarji so se hitro ogreli za novost, saj so spoznali prednost takšnega načina prevažanja. Večinoma so v prevozne čebelnjake predelali pettonske tovornjake. Sam ima na prikolici vlačilca od 90 do 100 panjev. Prikolice je počasi tudi izpopolnjeval, dodal je prostor za točenje in ležišča. Prevažal pa je daleč, celo do Srbije.

Skoraj petnajst let je čebele redno prezimoval v Ravnih Kotarih pri Zadru. Dobro pozna Kninsko krajino, kjer so bili hude

boje in kamor s čebelarmi verjetno dolgo ne bomo mogli na pašo. Doživel je lepe pa tudi tragične dogodke, ko se mu je blizu Malovana na slabi cesti prevrnil tovornjak z devetdesetimi panji. Samo čebelarji, ki so to doživeli, vedo, kakšno delo je reševati družine iz razbitih panjev. Takrat so ga čebele tako opikale, da je skoraj umrl. Rešili so ga bližnji čebelarji, ki so prihiteli na pomoč in so ga polivali z vodo, da se je zbudil iz nezavesti. Veliko pa je bilo tudi srečnih dni – to pa so za čebelarja predvsem polni panji.

Vedno si je tudi prizadeval izboljšati način čebelarjenja, si olajšati delo in pridelati več žlahtnih čebeljih pridelkov. Ker je bil izučen za pasarja, se je lotil izboljšave kovinskih delov panjev in čebelarске opreme. Ker je bilo zanimanje pri čebelarjih veliko, je začel izdelovati čebelarско opremo. Izdelal je veliko prevoznih čebelnjakov in zabojnikov, ki jih še vedno srečuje na pasiščih. Nekatere imajo tudi hrvaški čebelarji in celo v Srbiji jih je nekaj. Čebelarji so zelo lepo sprejeli njegovo kasetno točilo na osem satov. To točilo je zelo primerno za prevozne čebelnjake, z njim pa je tudi sam zelo zadovoljen. Točilo je opremljeno z elektromorjem in prirejeno za omrežno napetost, poganja pa ga lahko tudi elektrika iz akumulatorja. Ker je poraba energije majhna, lahko z akumulatorjem cel dan toči med. Ker kasete obrača v točilu, se satje ne lomi. Nekoč mu je uspelo v enem dnevu iztočiti 1.800 kg medu, zato je točilo primerno tudi za večja čebelarstva. Izdeluje tudi žične matične rešetke, ki so boljše od pločevinastih, ker ne zadržujejo čebel, jim ne trgajo nog, manj medu ostaja v plodišču. Izdeluje tudi cedila za med, dvigalke za tehtnice, lopatice za med itd. AŽ panj je prilagodil za izdatne paše, tako da je enajst-satarju dodal še dve kaseti s štirimi sati na toplo stavbo in tako dobil panj s tridesetimi sati AŽ mere. Na dobrih pašah so dodatni sati zelo koristni, saj povečajo donos.

Nekaj čebel ima še vedno na Hrvaškem in upa, da se bosta vodstvu držav znali dogovoriti za nadaljnje sodelovanje vsaj približno takšno, kot je bilo doslej. Nedvomno je to v interesu ljudi z obeh strani

meje. Ugotavlja tudi, da se kriza v čebelarstvu pozna tudi po prodaji čebelarstva opreme. Cena medu je še kar ugodna, a kaj, ko je problem prodaja. Domači med bi morali zaščititi pred konkurenco uvoženega medu, zgled za to pa sta nam lahko Avstrija in Švica. V teh deželah se zavedajo, da cena domačega medu ne more konkurirati ceni medu iz prekomorskih dežel in da je

zaščita domače pridelave nujna, če jo želijo ohraniti. Zato meni, da smo čebelarji premalo glasni pri določanju kmetijske politike in da smo prešibki. Doseči bi morali, da bi bil uvožen med tudi označen, ne pa, da ga prodajajo brez oznak izvora. Zaveda se tudi, da bomo morali biti čebelarji v prihodnje iznajdljivejši in prodornejši, saj se bo le tako slišal tudi naš glas.

I

zkušnje naših čebelarjev

ALI ČEBELE RABIJO ŽAGANJE?

FERDO PODSTENŠEK

Članek »ALI ČEBELE RABIJO ŽAGANJE?«, objavljen v peti številki Slovenskega čebelarja, me je spodbudil, da opišem tudi moj primer.

Bilo je 18. februarja pred nekaj leti. Dan je bil sončen in zelo tople (15 °C). Torej dan, kakršnega si po dolgi zimi želi vsak čebelar, da lahko spet vidi svoje ljubljene žive in zdrave.

Tako sem si tudi jaz oddahnil, ko sem zagledal živčav pred čebelnjakom. Iz 50 AŽ panjev se je vsipalo kot ob najboljši paši.

Ko sem prišel blizu, sem ostrmel. Skoraj vsaka čebela je imela na nogah debele koške obnožine, nekatere pa so bile celo posute s prahom. Zame je bila velika uganaka, kje bi bilo toliko cvetja, saj je bila narava še vsa pod snegom. Ker so vse čebele letele v isto smer, sem jim zlahka sledil in našel sem, kar sem želel. Še ne sto metrov od čebelnjaka je imel sosed kup žagovine, bolje rečeno prahu. Po njem se je valjalo in gnetlo na tisoče čebel. Pridno so si

nanašale lesni prah na noge ter ga odnašale in skladiščile v panjih. Seveda sem kup žagovine takoj pokril z lepenko.

Kot nalašč smo nekaj dni zatem imeli v Slovenj Gradcu predavanje. Predavala je dr. Snojeva. Izkoristil sem priliko in jo vprašal, kaj misli, da bo iz tega. Odgovorila je, da se sama še ni srečala s takim primerom, kljub temu pa je bila prepričana, da čebelam ne škoduje nič, kar jim ugaja. Kljub temu sem o tem dvomil.

V začetku aprila, ko sem opravil prvi pomladanski pregled, se mi je odvalil kamen od srca, saj sem ugotovil, da je v vseh panjih vse v najlepšem redu. Nikjer ni bilo več lesenega prahu, zalega pa je bila obilna in zdrava.

Tako lahko vsakega, če se mu kaj takega pripeti, pomirim v prepričanju, da čisti lesni prah čebelam prej koristi kot škoduje, seveda, če žagovina ni mešana z različnimi kemikalijami ali lepilom.

KAKO SADIMO PRAVI KOSTANJ

IVAN KRAJNC

V naši domovini nimamo veliko pravega kostanja, ki poleg drugega daje tudi odlično čebeljo pašo. Kostanj so pri nas zasadile rimske legije. Rimski vojaki so morali skrbeti za svojo prehrano sami, zato so povsod, kamor so prišli, sadili vinsko trto, različno sadje in tudi pravi kostanj. Na

splošno so povsod pospeševali in širili pridelavo hrane. Gradili pa so tudi zelo dobre ceste in mostove. S tem so se izognili pomanjkanju in lakoti v nerazvitih okupiranih deželah.

Kostanj je dragocena rastlina, saj daje poleg čebelje paše tudi odličen les, iz njega

izdelujemo tudi lepila, pridobivamo tanin in druge človeku potrebne stvari pa tudi hrano.

V naših drevesnicah navadno nimajo sadik pravega kostanja, zato nam ne preostane drugega, kot da jih poiščemo pod debli kostanja v gozdu. Ta poseg nam mora, razumljivo, dovoliti lastnik gozda. Pri izkopu moramo paziti, da se korenine čim manj poškodujejo, saj bi velike poškodbe slabo vplivale na novo rast sadik.

Za kostanjeve sadike moramo izkopati najmanj 80 x 80 cm velike jame, globoke približno 60 cm. Ko kopljemo jamo, vržemo gornji, humozni sloj zemlje na eno, drugo zemljo iz globine pa na drugo stran. Jame moramo izkopati vsaj 14 dni pred sajenjem, da se izkopana zemlja dobro prezrači in čimbolj razdrobi. Sadimo ga jeseni, takoj ko odpade listje, ker je jesensko sajenje vedno uspešnejše kot spomladansko. Ko ga sadimo, najprej vržemo v jamo prvi, humozni sloj zemlje, nato pa spodnji globinski del. Vse korenine moramo skrajšati, da na koncih nastane tako imenovani »kalus« in da ostane čim več gostih koreninic, ki iz zemlje srkajo hrano. Huje poškodovane korenike moramo odrezati do zdravega tkiva. Sadike posadimo tako globoko, kot so bile pred izkopom. Na korenine nasujemo dobro drobno zemljo in jo poteptamo z nogami, da med koreninami ne ostajajo luknje in prazen prostor. Če so sadike višje od metra, jih povežemo ob kol, ki ga zabijemo v zemljo poševno, da jih ne more majati in premikati veter.

Če v gozdu – ali vendarle v neki drevesnici – ne najdete sadik pravega kostanja, jih lahko vzgojite sami na vrtu ali na njivi. Kako? Pozno jeseni dobite ali kupite zrele kostanje. Da bi ti ohranili klivnost in da jih glodalci ne bi poškodovali, moramo zrele kostanje zakopati v suh droben pesek. To naredimo tako, da na dno zaboja vsujemo plast drobnega peska, debeline približno 3–4 cm, nato nanj položimo vrsto kostanjev, pa spet približno 2 cm debelo plast

peska in tako naprej. Nazadnje po vrhu nasujemo nekaj več peska in zaboje zapremo z deskami, da vanj ne pridejo miši. Zaboje hranimo v kleti na temperaturi približno 4 – 5 °C.

Zemljišče, ki ga nameravamo uporabiti za sajenje kostanja, moramo jeseni globoko prelopatati ali globoko preorati in ga pustiti, da pozimi dobro premrzne in se napije vode. Zgodaj spomladi, ko temperatura zraka doseže 12 – 14 °C posadimo kostanj. Najprej z grabljami ali brano razdrobimo in lepo poravnamo zemljo, nato poleg vrvice izkopljemo jarek, približno 40 cm oddaljen od meje in globok 8 – 9 cm. Kostanj nato sadimo v jarek, drug od drugega pa naj bo oddaljen 10 do 20 cm. Nato vrvice nategnemo na razdalji 20 – 25 cm od prve vrste in tako postopamo enako do konca. Končno jarke zasipamo z drobno zemljo. Da se zemlja ne bi preveč hitro osušila in da bi preprečili razraščanje plevela priporočamo, da po njivi ali gredi nasujete slamo, pleve, gozdno listje ali žagovino. Pozneje, ko bilke začnejo rasti, pazimo da pravočasno oplevemo plevel. V ta namen lahko uporabimo tudi herbicide, vendar moramo paziti, kateri herbicid lahko uporabimo (za nasvet vprašamo gozdarja).

Prihodnje leto spomladi sadike presadimo, tako da so razdalje med njimi večje. Pri presajanju moramo vse koreninice skrajšati (pikirati), da dobimo čim gostejšo korenino. Presajene sadike moramo redno okopavati, da se podzemna vlaga preveč ne izsuši. Po potrebi škropimo s herbicidom. Če sadike napadejo glivične bolezni ali ušice, vprašamo gozdarske strokovnjake, kako zatiramo bolezen.

Ko so sadike stare 2 do 3 leta in visoke 120 do 150 cm, jih posadimo na stalno mesto, in sicer tako, kot sem že opisal pri presajanju sadik, izkopanih v kostanjevem gozdu. Čebelarским organizacijam in posameznim čebelarjem priporočam, naj v naše gozdove zasadijo čimveč pravega kostanja. To je nujno, ker nimamo dovolj drugih paš.

PREDELAVA IN PRODAJA ČEBELJIH PRIDELKOV V TRŽNO USMERJENEM GOSPODARSTVU

prof. JANEZ MIHELIC

V tržno usmerjenem gospodarstvu veljajo zakoni ekonomije, vsak pridelovalec, ki želi biti uspešen, pa jih mora čim bolj upoštevati. Eden najpomembnejših je zakon ponudbe in povpraševanja. Za pridelovalca je nedvomno najpomembnejše povpraševanje po določenem pridelku ali izdelku. Uspešen pridelovalec prideluje zlasti tiste pridelke, po katerih je povpraševanje na trgu veliko in zato tudi cena ugodnejša.

To velja tudi za čebelarstvo, saj porabnikom ponuja svoje pridelke na trgu. Zato je razumljivo, da nekateri čebelarji, kot so nam sporočili, niso peljali svojih čebel na akacijevo pašo, ker vedo, da za svetle medove ta čas ne bodo našli kupca. Kljub temu pa bi morali razmisliti o drugačni porabi svetlih medov. Ob zadnjem obisku v Franciji so nam tamkajšnji čebelarji povedali, da sončnični med uporabljajo za jesensko krmiljenje čebel, ker ga ne morejo prodati, pa tudi cena tega medu je tam zelo nizka. Zato se mi ne zdi pametno, da zanemarimo naravno bogastvo, saj svetle cvetlične medove lahko porabimo v druge namene. V kriznih časih, v kakršnih je naše čebelarstvo danes, moramo znati izrabiti vsako možnost za dohodek, čeprav bo le-ta majhen. Žal pa so stroški zelo veliki. Seveda pa je drugače, če lahko izbiramo med različnimi pašami. V tem primeru se bomo odločili za tisto, na kateri bomo pridelali med, ki ga bomo lažje prodali in po katerem je večje povpraševanje. To velja seveda tudi za druge čebelje pridelke. Vsak čebelar pa se mora zavedati, da so med, vosek, matični mleček, cvetni prah itd. tudi surovine za pridelavo novih, na tržišču bolj iskanih in s tem tudi bolj plačanih izdelkov. Tako še vedno razmišlja premalo naših čebelarjev, saj želi večina prodati čebelje pridelke v nepredelani obliki. Žal je čas za takšno prodajo zelo neugoden. Izdelava medenega žganja, medice, medenega peciva in kruha itd. bo morala postati samoumevna za vsakega večjega čebelarja. Veliko je izdelkov, ki jih lahko izdelamo iz čebeljih pridelkov, potrebna je le nekoliko

večja iznajdljivost, nekaj poguma in dobre volje. Že naši predniki so tako prebrodili čase, ko se je med slabo prodajal, zakaj pa jih ne bi tudi mi, saj imamo za to večje tehnične možnosti.

Vse to pa mora seveda spremljati tudi dobra in učinkovita reklama in visoka kakovost čebeljih pridelkov in izdelkov.

Za zgled sta nam lahko sosednja Avstrija in Nemčija. Čebelarji v teh dveh deželah so vložili veliko truda in tudi sredstev, da so kupce čebeljih pridelkov prepričali o kakovosti avstrijskega in nemškega domačega medu, predvsem zaradi pravilnega in higienskega hranjenja medu brez pregrevanja ter pravilne tehnologije pridelave medu. S tem zagotovijo zrelost medu, čistost medu brez drugih primesi in ponarejanja, končno pa seveda tudi nadzora sestave medu. Čebelarji so v teh dveh deželah, kot tudi v večini zahodnoevropskih, osveščeni, zato se zavedajo, da se jim vsako ponarejanje medu ali kakršni koli postopki, ki bi dolgoročno zmanjševali kakovost, ne izplačajo, ker bi kupci pa tudi kontrolni organi to kmalu odkrili. Zato se tudi sami zelo trudijo za kakovost čebeljih pridelkov, tako da so kemične kontrole z analizami lahko samo občasne.

Pomembno je, da za kupce prirejajo prodajne razstave, na katerih prikazujejo delo s čebelami in čebeljimi pridelki. S tem namreč osveščajo svoje kupce in jih prepričajo, da se odločajo za nakup domačega medu, čeprav je ta lahko celo precej dražji kot uvožen.

Pri tem pa ne pozabijo poudariti, da z nakupom domačega medu kupci prispevajo tudi k ohranjanju domače narave, saj so čebele predvsem zaradi oprasovalne vloge zelo pomemben člen v biološkem ravnovesju narave. Ta njihova večletna prizadevanja se jim seveda zelo obrestujejo in vsak šiling ali marka, vložena v reklamo, sta se jim je že večkratno povrnila. Poglavitno merilo, ki že samo po sebi loči kakovostni med od nekakovostnega, je seveda cena. Zato je praviloma domači med z zaščitno

znamko enkrat do dvakrat dražji od uvoženega (uvožen je po 35–38 Asch, domač pa po 100 do 120 Asch). Ker pa je že večina porabnikov osveščena, se ravna po starem znanem reku: »Nisem tako bogat, da bi kupoval ceneno in slabo blago.« Zato se večina kupcev tudi odloča za dražji domači med, to pa je možno samo zato, ker poznajo razliko v kvaliteti. To je tudi pogoj za uspešnost trženja domačega medu. Kot primer naj navedem izkušnjo čebelarjev, ki domači med prodajajo na tržnici v Mariboru, tja pa hodi nakupovat veliko kupcev iz Avstrije. Po njihovem pripovedovanju se avstrijski kupci ne zmenijo za med, ki stane le 35 šilingov, saj so prepričani, da gre za ponarejen med ali za med, uvožen iz ekološko onesnaženih dežel Vzhodne Evrope. Prav onesnaženost narave in pomanjkljive higienske razmere v teh deželah, seveda poleg uporabe različnih strupenih kemičnih sredstev v kmetijstvu, teh pa v zahodnih deželah že dolgo več ne uporabljajo, so poglavito merilo za ocenjevanje kakovosti medu oziroma za odklonilno stališče porabnikov do medu iz teh dežel. Moramo priznati, da to velikokrat tudi drži. Koliko pa smo na tem področju osveščanja in reklame doslej naredili slovenski čebelarji? Ugotoviti moram, da zelo malo. Zato niti nismo imeli pravega motiva, tako da je zdaj že skrajni čas za spoznanje, da nam ne bo nihče pomagal, če si ne znamo in ne bomo

sami. Odkup medu pri velikih odkupovalcih se je že skoraj ustavil, uvoz medu po izjemno nizkih cenah se tudi letos še kar nadaljuje. Uvoza medu čebelarji, kakor kaže, ne bomo mogli preprečiti, saj ga podpira vlada. To velja za vse kmetijske pridelke, in sicer zaradi odlaganja sprejetja odloka o prelevmanih na uvoz kmetijskih pridelkov. Reklamiranje domačega medu bo zato nedvomno nujno predvsem za večje čebelarje, ki med prodajajo tudi na drobno. Izkušnje zahodnih dežel kažejo, da je uspešno reklamiranje mogoče samo z združitvijo finančnih sredstev, ki se namensko tudi zbirajo. Tudi slovenski čebelarji, predvsem večji, bodo morali razmisliti o tem problemu, predvsem pa o učinkovitem zbiranju namenskih finančnih sredstev. Pričakujemo spodbude in predloge čebelarjev, predvsem pa njihovo pripravljenost, dobro voljo in osveščenost. Dober začetek bi bila reklamna brošurica Med naša vsakdanja hrana in zdravilo, saj je minilo že sedemindvajset let od zadnje izdaje (1966). Čeprav bi bil začetek skromen, bi že v nekaj letih poplačal vložena sredstva. Seveda pa so potrebni tudi enoten kozarec za med, plakati, televizijske oddaje o medu, zaščitna znamka, letaki in še veliko drugega, kar prispeva k uspešni reklami in prodaji.

Predvsem pa ne smemo prodajati med za vsako ceno. Počakajmo na boljšega kupca.

Z tuje literature

ČEBELARSTVO NA KITAJSKEM

Ob 33. kongresu čebelarjev APIMONDIA v Pekingu na Kitajskem

Za leto 1991 načrtovani kongres čebelarjev APIMONDIA v Splitu je bil zaradi vojne na tem območju najprej za eno leto preložen, potem pa dokončno odpovedan. Letošnje srečanje čebelarjev bo v daljni Kitajski. Ker se bodo verjetno le nekateri uspeli od

20. do 26. septembra udeležiti kongresa APIMONDIE v Pekingu, smo se odločili za kratko predstavitev dežele gostiteljice. Na Kitajskem je še vedno živo ljudsko verovanje, da čebelarji živijo dolgo življenje. A ne samo zato, ker je uživanje čebeljih pridel-

kov zdravilno, temveč predvsem zato, ker čebelarstva dejavnost človeka povezuje z naravo.

V širnih kitajskih pokrajinah ima čebelarstvo že več tisoč let dolgo zgodovino oziroma tradicijo. Za kitajsko čebelarstvo so značilni ugodno podnebje, raznovrstne rastline in veliko pridnih čebelarjev, tako na otoku Hainan in v mrzli pokrajini Heilongdrang kot ob južnovzhodnem obalnem in na severozahodnem visokem območju.

Na Kitajskem živijo predvsem tri vrste čebel: APIS FLOREA, APIS CERANA in APIS DORSATA. APIS FLOREA živi predvsem v subtropskih južnih pokrajinah, vendar se tam le redko načrtno ukvarjajo s pridelavo medu. Prve poskuse z APIS CERANA so opravili v začetku 30-ih let, danes pa je najpogostejša južno od reke Jangce oziroma v severozahodnih goratih predelih. V 20. stoletju so na Kitajsko prinesli tudi evropske vrste čebel: APIS MELLIFERA (Italija, Kavkaz) in APIS CARNICA (šele zadnja leta). Evropske vrste čebel najdemo predvsem ob vzhodni obali ter v severnih in osrednjih kitajskih pokrajinah.

O reji oziroma primernosti čebeljih vrst za pridelavo medu odločajo za Kitajsko značilne različne klimatske razmere. Kar štiri različna podnebja določajo značilnosti in s tem življenje pokrajin: hladno, zmerno, subtropsko in tropsko. Zaradi tega je tamkajšnje trajno rastlinstvo zelo raznovrstno. Med več kot tisoč rastlinami so poglavitni viri medu oljna repica (*brassica campestris*), grašica (*vicia sativa*), akacija (*robinia pseudocacia*), detelja (*melilotus alba*, *melilotus officinalis*), evkaliptus, citróna, lipa (*tilia sp.*) in lubenica. Velike podnebne razlike omogočajo celoletno pašo. Za prevažanje s severa na jug in nazaj je najprimernejša vrsta APIS MELLIFERA.

Letna pridelava medu dosega na Kitajskem približno 200.000 ton, predvsem medu akacije ter oljne repice. Od tega je kar 120.000–150.000 ton namenjenih izvozu. Vso to količino medu izvažata le eno trgovsko podjetje (China Native Products Import/Export Corporation), za izvoz pa ne

potrebuje izvozne licence. Največji uvozniki kitajskega medu so Japonska, ZDA, Nemčija in Hongkong. V več kot 300 predelovalnih obratih pa tako za izvoz kot tudi domačo uporabo predelujejo veliko drugih čebeljih pridelkov: propolis, matični mleček, cvetni prah... Posebej cenjeni in v svetu že večkrat nagrajeni pa so čebelji pridelki z izvlečki zdravilnih rastlin, sicer značilni za Kitajsko. Z njimi v več kot desetih klinikah uspešno zdravijo bolnike.

Z raziskovanjem vzreje čebel, čebeljih matic, načinov najuspešnejšega pridobivanja medu in matičnega mlečka itd. se ukvarja več čebelarstvenih inštitutov, ki delujejo pod pokroviteljstvom kitajske univerze za kmetijstvo v Pekingu, ustanovljene leta 1958.

Še posebno zanimive in pomembne so raziskave na področju odkrivanja in zdravljenja različnih bolezni čebel, predvsem ameriške ter evropske gnilobe, noseme, varoze, akutne paralize, amebe in parazita *Tropiliclops clarea*, ki napada čebelje družine na Kitajskem. Proti zajedavcem se bolj ali manj uspešno bojujejo predvsem s kemičnimi sredstvi. Če so čebele okužene z ameriško ali evropsko gnilobo, si pomagajo tako, da zažigajo močnejše okužene sate, manj okužene pa potapljujejo v raztopino formalina. Poleg tega čebelam v hrano dodajajo antibiotike. S posebnim, doma razvitim postopkom se precej uspešno bojujejo proti varozam. Za preprečevanje izbruha noseme čebelam vsako pomlad v raztopino sladkorja dodajajo mešanico citronske kisline, vinskega kisa ter šipkovega čaja.

Kitajska zveza čebelarjev (Apicultural Society of P. R. China) je bila ustanovljena l. 1979. Šest let pozneje se je pridružila svetovnemu združenju APIMONDIA, kot je znano, pa bo letos od 20.–26. septembra gostiteljica 33. kongresa čebelarjev v Pekingu.

Objavljeno v »Deutsches Bienen Journal«,
4/93
Prevedla in priredila:
Mateja Leskovar

TRŽENJE MEDU V NEMČIJI MED ŽELJAMI IN RESNIČNOSTJO

Dr. K. DREHER

Izkušnje nam govorijo, da je pridelovalec slab trgovec, to pa velja tudi za naše »majhne« čebelarje. Zato bi s tem prispevkom rad predstavil osnove trženja medu.

Pravilo ponudbe in povpraševanja

Od tega temeljnega pravila trženja je že od nekdaj odvisen svobodni trg. Večja kot je ponudba in s tem pritisk konkurence, tem nižje so cene. Večje kot je povpraševanje (zato je ponudba izdelkov pičla), višje postajajo njihove cene. V toplih deželah je ponudba medu v primerjavi s kupno močjo prebivalstva razmeroma visoka, zato je cena medu temu primerno nizka. V premožnejših deželah, ki se večinoma nahajajo v hladnejših delih sveta, pa so cene medu neprimerno višje, saj je zaradi goste naseljenosti povpraševanje precej veliko. Prodaja domačega medu do pred nekaj sto leti ni bila nikakršen problem, saj je – in to uspešno – potekala po načelu: »Cena medu je enaka ceni masla.«

Razmere pa so se zelo spremenile ob prelomu stoletja, ko se je trgovina razširila na vsa območja sveta. Uvoz kolonialnih dobrin in s tem tudi tujega medu se je zelo povečal. Kar pa so tedanji meščani imeli za nepravilno, je bil pravzaprav najbolj normalen pojav na svetu. Že v pradavnini je namreč med ljudmi obstajala živahna trgovina, ki je temeljila predvsem na izmenjavi blaga. Prav ta pojav pa se je ohranil vse do današnjih dni. Industrijske izdelke razvitih držav, ki so pravzaprav temelj njihovega bogastva, revnejše dežele ne morejo plačevati v zlatu. Lahko pa jih zamenjajo s tistimi naravnimi surovinami, ki jih imajo na pretek. Bogate dežele jih zato kupujejo pod ceno in zaradi tega dežele tretjega sveta postajajo še revnejše, drugi pa, nasprotno, uživajo v nakopičenem bogastvu.

Državni varnostni ukrepi proti cennemu uvozu

Veliko držav je hkrati z razvojem trgovine uvedlo t.i. uvoz prek carine in s tem skušalo

zavarovati domače gospodarstvo. Nemčija je npr. v 20-ih letih to storila zato, da se je podražil uvoženi med, ki je nevarno konkuriral domačim pridelovalcem. Po drugi strani pa tudi carine niso bile neomejene, saj so previsoki zneski le-teh preprečevali domači izvoz.

Danes enotne carinske dajatve celotne EGS določajo v Bruslju. Nobena dežela ne more več izstopati iz vrste. Carine, določene v okviru EGS, so razmeroma nizke, nanje pa še dodatno pritiska svetovna trgovinska organizacija, imenovana GATT. Na kratko povedano, čebelarji glede tega ne moremo pričakovati nikakršne pomoči države in tudi ne pomoči drugih nedržavnih institucij.

Pravilo porabe in donosa

Za čebelarje in tudi kmete velja, da največ zaslužijo tisti, ki z najmanjšo možno porabo dela in materiala dosegajo za svoje pridelke visoke cene. Pri tem pa imajo čebelarji poseben položaj. Njihove čebele zbirajo cvetni prah in nektar pravzaprav na tujih posestvih. Območje njihovega delovanja obsega 2–3 km, zahodnonemške pokrajine pa so zelo gosto naseljene. Kakšne druge možnosti nam tudi narava ne daje, saj čebel ni mogoče udomačiti tako kot druge domače živali. Kot poravnavo za uporabo »tujih« zemljišč pa navadno štejemo opravevanje rastlin, pri čemer pa glede na razmere določamo razne dodatke in odbitke.

V zgodovini našega čebelarstva so bili dejavniki porabe in donosa vedno odvisni od različnih sprememb, te pa so prinašale tako dobiček kot tudi izgubo. V srednjem veku se je od čebelarstva odlično živelo. Med takrat ni bil le poglavitno sladilo, saj so zelo cenili tudi vosek. Razmere pa so se začele spreminjati, ko sta se na trgu pojavila sladkorni trs in repa oziroma njen končni proizvod – sladkor. Cena medu je takoj padla. V zadnjih stoletjih pa je čebelarstvo doživljalo še dodatne udarce: števil-

čnejše prebivalstvo in povečanje živalskih čred (op. p.: pomanjkanje primernega prostora za čebelarstvo), uporaba pesticidov, uničevanje gozdov in pojav varoze. Nastale razmere je bilo mogoče omiliti z uvedbo nakladnih panjev namesto košev za panje, uvedbo nove vrste čebel in z novimi nalogami veterinarske službe.

Čebele privlačijo le majhen odstotek prebivalstva. Prav ti pa so tisti, ki na vse mogoče načine (v pridelavi sami, pri vzreji, s selitvami, z različnimi izboljšavami pasišč, z natančnim opazovanjem) skušajo izboljšati čebelarstvo. Večinoma so uspehi, žal, bolj skromni. Zato tej generaciji čebelarjev dandanes očitajo, ker ni sledila ameriškemu t.i. nakladalnemu čebelarstvu. Vendar pa takšnim kritikam priporočam, da današnjo pridelavo medu primerjajo s pridelavo iz časa pred drugo svetovno vojno, ko je bila pridelava medu zelo visoka. Na kratko: danes je višja za 2- do 5-krat.

Reklama

V gospodarstvu (op. p.: čebelarstvo kot veja malega gospodarstva) je namen reklamiranja ta, da proizvajalec kljub konkurenci kupcem predstavi svoj izdelek na najboljši možni način. Reklama naj bi poudarila zlasti prednosti izdelka, saj naj bi s tem kupca prepričala ne le o tem, da bi se odločil za reklamirani izdelek, temveč bi zanj plačal tudi višjo ceno. Nemčija namenja za reklamo kar 12 milijard mark na leto. Zavedati pa se moramo, da na tem področju velikokrat tudi goljufajo, saj marsika-

tera obljuba iz oglasa ni resnična, to pa povzroča veliko škodo. Prav zato se dogaja, da se marsikateri čebelar raje ne odloča za reklamiranje svojih izdelkov, saj meni, da reklama dostikrat pomeni razprodajo. Vendar je prvo prav tako nesmiselno kot drugo. Reklami se namreč danes v gospodarstvu ne moremo odpovedati. Prav tako pa se je ne bi bilo treba braniti, če bi kupca obveščala v skladu z resnico.

Vzorec za reklamiranje je pred 66 leti razvila nemška zveza čebelarjev, in sicer z uvedbo »enotnega kozarca« z obveznim zaščitnim znakom. Del le-tega je seveda tudi zaščitni trak. To novost so dopolnili še z vrsto obvestil, namenjenih širokemu krogu ljudi. Takšen način reklame je deloval pošteno, saj je nemška zveza čebelarjev v svoji reklamni akciji pravzaprav zagotavljala večjo kakovost medu, kot pa jo zahteva zakon o živilskih izdelkih. Nemški čebelarji so prav po zaslugi te reklame bolje prodajali svoj med.

Kljub vsemu pa je večina čebelarjev še vedno nezadovoljnih. Vedno znova npr. opozarjajo na uspešnost tujega podjetja Langese, vendar pozabljajo, da gre za podjetje, ki leto za letom na trgu ponuja nespremenjeni aromatični izdelek. Po drugi strani pa zveza čebelarjev združuje približno 80.000 malih podjetnikov, zato je veliko različnih interesov, pogledov in načinov pridelave, pa tudi veliko različnih možnosti.

Nemška zveza čebelarjev skuša del reklamiranja prenesti tudi v časopise. Zdi pa

Že mlade moramo vzgajiti v potrošnike medu. Tega se zavedajo tudi že nekateri naši čebelarji.

se mi, da le-to v primerjavi s precej visokimi stroški prinaša le malo dobička. Gospodinja namreč ne bo iskala najbližjega neznanega čebelarja, ko pa se lahko napoti v najbližjo veleblagovnico. Problem trženja medu pa bi bil odpravljen, če bi tam lahko našla bolj ali manj poceni med. Gre torej za primerno nizko ceno.

Tega pa nikakor ne gre razumeti tako, kot da lahko nemški čebelar prideluje kakršen koli med, zveza pa je odgovorna le za prodajo oziroma reklamo. Zveza čebelarjev lahko ponudi le propagandno gradivo, z njim pa lahko vsak čebelar reklamira svoje pridelke.

Vrste medu in območja izvora

Verjetno mi bo marsikdo očital, da moja razmišljanja ne bodo odpravila problema trženja oziroma prodaje medu. Zato vas sprašujem, kako kupcem pojasniti, da je med oljne repice kljub slabi aromi in za

nekatero presladkemu okusu 3-krat več vreden kot aromatični, skrbno obdelani uvoženi med?

Navaditi se bomo morali na razločevanje med vrstami medu glede na kraje izvora. Kljub temu da »visokogorec« prodaja svoj temni gozdni med po 10 do 15 DEM za kilogram in mešani med s srednjegorskega območja po 7 DEM, mora nižinski čebelar med oljne repice prodajati celo pod ceno, da bi prodal nakopičene zaloge. Takšen je pač zakon trženja. Res pa je tudi, da poljedelstvu oziroma čebelarstvu pečene piške še nikoli niso same od sebe letale v odprta usta.

Dolgo pisanje, kratek nauk: Kupci bi morali spoznati »domače« vrste medu tudi glede na območja izvora, to pa bi moralo spodbuditi njegovo željo po nakupu.

»Die Biene«, št. 12/1992.
Prevedla in priredila:
Mateja Leskovar

godovina slovenskega čebelarstva

ČEBELA – ŽLAHTNA SPREMLJEVALKA SLOVENSKE KULTURE

OB 300-LETNICI ACADEMIAE OPEROSORUM,

PRVE PREDNICE SAZU

1693–1993

mag. MARIJA STANONIK

PREDGOVOR

Lani spomladi so se v Žireh srečali mladi čebelarji iz cele Slovenije, da bi se pomerili v znanju o medonosni žuželki in spretnosti čebelarjenja. Za to priložnost so me domačini naprosili za droben prispevek. Zakaj so to storili in kako da jim prošnje nisem mogla odreči, je v sklepu tukajšnjega pisanja.

Poslikane panjske končnice kot neprekosljiva, morda najbolj avtentična slovenska umetnost, so doživele že lepo javno in strokovno pozornost, česar pa ne bi mogli reči o razmerju do čebele v besedni umetnosti, naj bo v njeni govorjeni ali pisani varianti. Tukajšnji oris je pravzaprav prvi, da skuša dati strnjen pregled o tem, kako tematizirata edino živalico, ki umira in ne poginja, slovenska slovstvena folklor in literatura.

Zato se priporočam za uvidevnost pri tistih, ki bi jih pogosti in včasih široki navedki utegnili motiti, in za potrpežljivost pri vseh, ki jih bo nemara utrujala tudi tristo let stara slovenščina, čeprav je črkopisno in deloma pravopisno že posodobljena. Predvidevam namreč, da zlepa kdo ne bo več kopal v zapuščene rove ali po čebelarstvo, nabiral »medu« z včasih že pozabljenih cvetov slovenske kulture.

Morebiti pa bo branje po kolikor mogoče sistematičnem redu predstavljene motivike komu v veselje in korist. Izkazalo se je namreč, da za slovensko slovstveno folkloro in literaturo čebela še zdaleč ni le pojav narave, ki iz cvetnega nektarja pridobiva in podarja človeku cekinasto hranivo, ampak tudi zlahna metafora in ne nazadnje simbol velikih in visokih prizadevanj in dosežkov človekovega duha na naših tleh. Tako je tukajšnji prispevek mogoče razumeti tudi kot primerno dopolnilo dosedanjim publikacijam s področja čebelarstva, ne nazadnje katalogu ob reprezentativni razstavi na Dunaju I. 1989: Človek in čebela (Apikultura na Slovenskem v gospodarstvu in ljudski umetnosti.)

Uredništvu Slovenskega čebelarja, posebno uredniku prof. Janezu Miheliču, se iskreno zahvaljujem za objavo.

UVOD

Že od davnih let se narava in kultura nikjer drugod ne povezujeta tako srečno, kot ju povezuje čebela – zgled marljivosti in popolne urejenosti v združbi sebi enakih, vendar tudi tu ne ubežimo spoznanju o relativnosti vsega obstoječega saj je kdo »priden kot čebela«, kdo drug pa je »len kot trot«.

Ta spis skuša ozavestiti, kar je bilo morda doslej premalo očitno, kako je pomembnim dogodkom v slovenski kulturi kot zgled in simbol botrovala tudi ta mala drobna živalica. Ob tem pa seveda ne smemo pozabiti njene koristi za tistega, ki se loti gojenja in oskrbovanja njenega zaroda. Nenazadnje je nekatere pisce navdihnila za nekaj priscnih strani v slovenski literaturi.

I. PODOBA ČEBELE V SLOVENSKI KULTURI

Leta 1693, v letu Valvasorjeve smrti, je bila v Ljubljani ustanovljena **Academia operosorum**. Njeno delovanje sprva skoraj ni bilo opazno, saj se je šele leta 1701 slovesno predstavila javnosti. Tedaj je slavnostni govornik, doktor prava Janez Štefan Florjančič, pl. Grienfeldski, v baročno okrašenem govoru, seveda latinsko, med drugim dejal: »Kakor čebelice zbirajo med iz cvetic in ga nosijo v satovje človeku v korist, tako tudi operosi srkajo sok z raznih pisateljev in ga zbirajo v satovju, vsem v korist . . . Ne samo koristno, tudi sladko delo je to. Kaj naj bo človeku v tem kratkem življenju slajšega, kakor – kot v ogledalu natančno – pregledovati preteklost tolikih stoletij in sklepati na prihodnost, varovati se hudega?«¹

Celotno Florjančičevo besedilo v tej zvezi je ohranjeno v knjižici **Apes Academiace**

Operosorum Labacensium, 1701 (Čebele ljubljanske akademije delavnih), ki so jo operosi izdali ob tej priložnosti. Na prvi strani je v bakrorezu »upodobljen grb (ali morda, simbolna podoba) Academiae operosorum: pred ljubljansko panoramo z Gradom v ozadju stoji visok panj, iz katerega vzletajo čebele. Grb s to podobo nosi

v kljunu velik orel z razpetimi krili in s kraljevsko krono na glavi. V grbu je tudi napis: **NOBIS ATQUE ALIIS OPEROSI (NAM IN DRUGIM: delavni)**.² V uvodu knjižice so objavljena pravila akademije, ki v dveh členih izrecno omenja privzeti simbol: »Kakor je namen vsake akademije slovstveno delovanje in njega prirastek, tako bo poglobitni in posebni namen te ljubljanske Akademije, ki se ponaša s sim-

bolom čebel: pasti se kakor čebele in okušati razne cvetice piscev ter nabrano nositi kot v en sam uljnjak.« Tako se glasi prvi, v tretjem pa sledi: »Kdor pa bo želel pridružiti svoje ime tej ustanovi, naj pisno sporoči svojo željo predsedniku Akademije ali kateremu drugemu akademiku, in če bo sprejet v skupnost, naj si izbere simbol, povezan s čebelami, ter si nadene akademsko ime, ki ga bo uporabljal bodisi samo zase bodisi povezano s svojim priimkom, če bo kaj objavil v tisku.«³

Slavnostni govornik se je v svojem govoru najprej ustavil ob antičnih motivih in zgodovinskih dogodkih v zvezi s čebelami, nato pa je utemeljil izbrani simbol za ljubljansko akademijo in komentiral privzeta imena prvih akademikov na slovenskih tleh. Triindvajset znanstvenikov, povečini Slovencev in laikov, trinajst pravnikov, štirje zdravniki in šest duhovnikov⁴ je dobilo ne le svoje ime, ampak tudi svoj likovni simbol. Dodana je razlaga v latinskih heksametrih, in to z obveznim motivom čebele.

»Akademski predsednik – prečastiti in presvetli gg. **Janez Krstnik Prešeren**, Kranjec iz Radovljice, doktor presvetega bogoslovja, prošt ljubljanske stolne cerkve in odbornik slavnih kranjskih stanov, imenovan **Odločni** (Resolutus)«, si je prislužil naslednji epigram ali namig k simbolu: »Pot ni vrlini prestma, ni trudu preozka stezica, če roj številen poslal nanjo odločen je duh. /Trnje ne straši, saj up in trud vse težave premaga, kajti bodeči je trn z vrtnico zraščen trdno. /Kakor čebelice med izmed trnja nam nosi bogastvo naš **Resolutus** s cvetic, ni ga nevarnosti strah.«⁵ Drugi člani Akademije si sledijo po abecednem redu, vsak s svojim grafičnim simbolom in epigramom. Tretji po vrsti Karel Henrik Schweiger, **Molčeči**, je označen takole: »Ko že globoka je noč in spanje tihota privablja, /ptica uživa pokoj, mir je v uljnjakih čebel. / Site od sladke strdi počivajo zbrane v zavetju: / z duhom učenim samo družijo spokojni se mir. / Tacita mi preučuj, po njem Taciturnus je moder, / modrec o vsem ti molči, vtem ko molči, vse umè.«⁶ Zanj ni posebej navedeno, s čim posebej se je ukvarjal. Za

Janeza Jakoba Schillinga pa na primer zveemo, da je »doktor presv. bogoslovja« in je njegovo akademsko ime **Umirjeni**. Od tod naslednji epigram: »Trdna postane minljivost, če z duhom to trdnost zaznavaš, / trdno je sveto nebo, sleherni človek minljiv. / Prah je bil človek, prah je in prah bó, a v duhu zaznavaj: / v prahu umrilen nekoč trdno v nebesih bo stal.

Prah pomirja čebele, jim daje miru in pokoja: / potlej, ko bomo pepel, sedež nebeški bo naš.!«⁷ Janez Jurij Hočevar, »doktor obojega prava,« **Čisti**, si je našel lepo prisposodbo iz narave: »Lilije čiste čebela si išče, pasoč se po cvetju, / sredi večernih poljan snežni njih vrhi rasto, / Jaz po ukazu Narave vzdignem, grem tja, koder čista/ srca cveto, ki ljubeč moja jih muza goji. / Ali nam lilije čiste ne kažejo čistosti duše? / Čisti je muzam predrag **Candidus** sredi čebel.«⁸ »Za ničevu nikdar / Pozorni, /Marko Grbec, doktor medicine« ima naslednji »namig k simbolu«: »DA bi ime ti živelo in slave po smrti želiš si – hrani se torej že zdaj s sladke vrline strdjo. / Paše ne daje čebelam plevel, temveč lilije bele, / ne iz napak, iz vrlin hrano dobi poštenjak. / Ognj zato se pregreham, ne maraj za ničevu nikdar, / pa boš, **Intentus**, vsekdar delaven nam, **operoz**.«⁹ »Spiritus agens in najbolj prizadeven član te družbe je bil kronist, zgodovinar in pravnik Janez Gregor Thalnitsher – Dolničar (1655–1719).« »Okrog sebe in stolnega prošta Janeza Krstnika Prešerna, prvega predsednika, je zbral izobraženo ljubljansko plemiško, cerkveno in višjo meščansko smetano ter z njo po zgledu italijanskih akademij, zlasti rimske Akademije pa tudi bolonjske akademije Gelatov, katere član je bil, ustanovil enake vrste družbo.«¹⁰ Temu ustrezen je tudi njegov epigram: »Četa učenih čebel napolnjuje uljnjake s sokovi, / kakor za stavo hiti delati zlati si med, / ve, da bo zima prišla, zato si ga spravlja za zmeraj. / Providus vneti tako študije trajne goji, / zbira pod streho medeno okrog sebe prežlahtne Kamene, / prvi jih vabi, naj z njim sklenejo zvezo trdno.«¹¹ Zadnji v vrsti je »**Nemirni**, Jurij Sigismund Pogačnik, doktor filozofije in medicine«, nje-

Kako so cenili čebelo že naši predniki, povedo tudi grbi in simboli članov naše prve akademije.

gov epigram pa se glasi: **»Žarke jutranjega sonca je zmeraj ljubila čebela, / ljubljena sonca bila, bralka nemirna medu- / Glej že na pašo leti, ko komajda vstaja Apolon, v prsih ji želja gori, naj gre po nektar njegov. Cvetje izbrano nabira Sollicitus, saj pridobitni / žene nagon ga na plan, sladek obeta mu sad.«**¹²

Kdo je zlagal epigrame z njihovimi bravurami, ki jih je, po besedah prevajalca Primoža Simonitija, v prevodih le težko vse ohraniti, ni dokončno pojasnjeno. Nasprotno pa je znano, da je večino bakrorezov izdelal Andrej Trost, bakrorezec iz Valvasorjeve grafične delavnice. Domiselno je vključil v podobo gesto vsakega akademika, njegovo akademsko in pravo ime ter grb, kot simbol pa je zmeraj prikazan uljnjak s čebelo v letu ali na cvetu, v roju ali sama zase.¹³

Academia operosorum je zamrla okrog leta 1725. Kaj je bilo temu vzrok, ni ugotovljeno; a misel nanjo ni nikdar več zamrla, tako da so imeli člani nove Academie operosorum l. 1781, ko so se po dveletnem zbiranju v zaprtem krogu predstavili javnosti, svojo prednico očitno v zavesti, saj so govorili takorekoč o »devetdesetletnici« svoje ustanove.¹⁴ »Toda medtem ko je bila prva Academia operosorum po duhu še humanistična in po jezikovni strani latinska, po zavesti glavnih članov še kranjsko-domovinska, je bila druga, obnovljena akademija po duhu prosvetljenska, po rabi jezika in po svojih narodnoprosvetiteljskih namenih pa že izrazito slovenska.¹⁵ V obeh akademijah pa ima sedanja Slovenska aka-

demija znanosti in umetnosti dve pomembni predhodnici, katerih člani so si bili za svojo delavnost (Academia operosorum = akademija delavnih) postavili za zgled čebelo.

V času delovanja prve Akademije delavnih so že nastajale prve pridige Janeza Svetokriškega. Tudi on je na nekaj mestih uporabil za primero čebelo, toda medtem ko so v znanosti vztrajali, v okviru humanističnih izhodišč pač, pri latinščini, tu slišimo že slovensko: **»Inu dokler jest veliko S. pisma inu vuka S. Vučeniku po latinsku postavem, kakor tudi veliko histori inu Exempelnu naprej pernesem ti, pak kakor ta kunštna čebela boš vunkaj vzal . . . kar tebi bo dopadlu.«**¹⁶ Avtor nagovarja svoje sobrate duhovnike, da ima v svojih pridigah še marsikaj navedeno v latinskem jeziku, vendar naj jih to ne bega, ampak naj si prisvojijo, kar bo njim ustrezalo. Za zgled jim je dal čebelo. Na drugem mestu daje imenitno »pergliho« = primero o tem, kako človek po sebi sodi druge: **»En pajk pride na gartrožo, pride tudi na taisto ena čibela, obedva ližeta to gartrožo od kod tedaj, da pajk, kar liže, v strup se preobrne, kar pa čebela liže, v med se preobrne? Ah, ker notrnega (= notranjost – op. M.S.) tega pajka je strupena, vse kar užije, v strup preobrne, ker natura te čebele je medena, vse v med preobrne . . .«**¹⁷ Za poduk, da ni mogoče »služiti dvema gospodoma«, Svetokriški vzkligne: **»Celo čebele v svojem panju ne morejo trpeti dveh kraljev.«**¹⁸

Podobno kot v latinsko pisanih epigramih je tudi tu očitno, da v sedemnajstem stoletju še niso vedeli, da je čebelja matica ženskega spola, zato govore o kralju in ne o kraljici. Staršem Janez Svetokriški, vrhunski mojster slovenske baročne pridige, polaga na srce: »Sveti Bazilius je dejal, da imate vi sturiti kakor stori kralj teh čebel: kadar hoče, de bi njegove čebele začele med skupaj znašati, ner poprej on iz panja zleti, ter išče pri rožicah med,

kadar te druge čebele exempel svojega kralja vidijo med skupaj zbirat, v tej viži tudi one ga zbirajo in skupaj znašajo . . . Ker sveti Bazilius perloži, de njemu se zdi, de Sveti Duh je Očetom in materam, Gospodarjem in Gospodinjam tem višjim (= nadrejenim – op. M.S.) in duhovnim zapovedal, de se imajo učiti od čebel rekoč: »Sledi citat v latinščini, ki po naše pomeni: »Delaj tako, kakor želiš, da bi delali tvoji otroci.«¹⁹

(Nadaljevanje prihodnjič)

SEJEM MEDU, GOB IN MALIH ŽIVALI BO V DOBRUNJAH PRI LJUBLJANI OD 22. DO 26. SEPTEMBRA 1993

Vse čebelarje, ki želijo prodajati čebelje pridelke na sejmu medu, gob in malih živali, ki bo v združenem domu v Dobrunjah pri Ljubljani od 22. do 26. septembra 1993, obveščamo, da je sodelovanje na sejmu brezplačno. Možna je tudi prodaja čebelarске opreme in izdelkov iz čebeljih pridelkov. Pripravili bomo tudi tekmovanje za najkvalitetnejši med. Pisne prijave pošljite na naslov: Jože Novak, Avsečeva 5, 61103 Ljubljana, najkasneje do 1. 9. 1993.

Prirreditveni odbor

B

Bolezni čebel

NEKAJ POJASNIL O DELU VETERINARSKO-SVETOVALNE SLUŽBE ZA ČEBELARSTVO

MIRA JENKO-ROGELJ

Temeljni program zdravstvenega varstva čebel za leto 1992, potrdilo pa ga je tudi ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, se tudi za leto 1993 ni spremenil.

S pomočjo predsednika komisije za zdravstveno varstvo čebel pri ZČDS mag. Franca Javornika smo pripravili predlog za uskladitev veterinarske zakonodaje z zakonodajo zahodnih držav in ga posredovali ministrstvu za kmetijstvo. Zakonodajalec je v posameznih točkah spremenil Pravilnik o ukrepih za zatiranje in izkoreninjanje kužnih bolezni čebel (Ur. list R Slovenije, št. 20-24.IV. 1992 str. 1577), na podlagi katerega je RVU izdala tudi Obvezno strokovno navodilo o izvajanju preventivnih ukrepov za

preprečevanje, zdravljenje in zatiranje kužnih bolezni čebelje družine. Odgovora glede predloga za pregled medu in uzakonjenje čebelarских preglednikov pa še nismo prejeli.

Na pogovor smo povabili predstavnico Oddelka za nove veterinarske proizvode Alenko Malenšek iz KRKE. Po predlogu naj bi namreč Krka za slovenske čebelarje izdelovala zdravila za čebele. Z izgubo jugoslovanskega trga tudi naša največja farmacevtska hiša obrača čebelarjem hrbet. Letos razprodajajo še zadnje količine enilkonazola, zdravila za zdravljenje poapnele zalege. Edini njihov proizvod, ki ga uporabljamo v čebelarstvu, je zdaj razkužilo

virkon, ki deluje virucidno, sporocidno in fungicidno. Zato so vsa sredstva, ki jih uporabljamo za zdravljenje čebel, uvožena.

Težave pri delu na terenu večinoma ne nastanejo zato, ker svetovalec določenega dela ne bi hotel opraviti, ampak zato, ker je njegovo delo pač treba plačati. Republika v svojem proračunu nima toliko sredstev, da bi plačevala vse svetovalčeve storitve.

S posebnega računa določene občine so plačani vsi stroški do vključno postavitve diagnoze bolezni le, če sumimo, da je izbruhnila katera od kužnih bolezni. To je zagotovljeno zaradi zahteve po hitri diagnostiki kužnih bolezni. Vse druge stroške, od zdravljenja do razkuževanja, pa plača čebelar.

Svetovalec dobiva plačo pri ministrstvu za kmetijstvo iz republiškega proračuna. V teh sredstvih, namenjenih za plačo svetovalca, pa žal niso upoštevani tudi materialni stroški. Takšni stroški nastanejo, če npr. čebelar pokliče veterinarja zaradi suma, da je v njegovem čebelnjaku poapnela zalega ali katera koli druga bolezen, ki ni posebej zapisana v zakonu. Tak obisk plača čebelar sam. Prav tako morajo tudi čebelarji prevažalci plačati preglede na hudo gnilobo pred prevozom čebel na pašo. Cena takega pregleda je režijska ura veterinarja in kilometrina. Če pa svetovalci dobimo za posamezno področje sredstva še iz kakega drugega vira, čebelarjem ni treba plačati vsakega obiska.

Lani so svetovalci popisovali vsa, tako registrirana kot neregistrirana čebelarstva, na zemljevide občin. To delo bodo opravljali tudi letos.

Spomladi so zbirali vzorce čebel za pregled na pršičavost in nose mavost, povečini iz prevoznih čebelarstev ali iz tistih, namenjenih za prodajo čebel. Če so ugotovili katero od teh dveh bolezni, so čebelarju pomagali tudi pri zdravljenju.

Za preglede čebel je RVU na pobudo svetovalcev registrirala dva nova laboratorija na veterinarskih zavodih v Kopru in Kranju. S tem je olajšano delo veterinarjem, čebelarji pa hitreje dobijo laboratorijske izvide po konkurenčnih cenah. Če je laboratorij registriran na njihovem zavodu, kot specialisti dajejo izvide laboratorijskih preiskav.

Na celotnem območju Slovenije se je povečalo število žarišč hude gnilobe čebelje zalege, to pa pomeni, da vira okužbe še zdaleč nismo zajezili. Nekatera žarišča posameznih območij so že bila objavljena v Slovenskem čebelarju, druga pa še bodo. Skupaj z občinskimi veterinarskimi inšpektorji in veterinarji na postajah so boleznι zatirali, preprečevali njeno širjenje ter sanirali žarišča bolj profesionalno kot minula leta. Zato so tudi med spomladanskimi pregledi dali prednost kontrolnim pregledom tistih čebelnjakov, v katerih so lani sanirali žarišča hude gnilobe.

Sodelovanje s čebelarскими organizacijami je bilo povečini uspešno, posebno z ZČDS. Le v koroški regiji in deloma v mariborsko-podravski zaradi obsežnega območja in časovne stiske ob vikendih veterinar ni mogel biti povsod navzoč.

V posameznih občinah so svetovalci sodelovali tudi pri urejanju pašnega reda.

Februarja letos je ministrstvo za kmetijstvo na prošnjo svetovalne službe odobrilo sredstva za subvencijo uporabe registriranega zdravila za zdravljenje varoze. Denar so namenili za nakup bayvarola, ki je bil v Sloveniji registriran februarja 1992. Zanj so se odločili zato, ker je vsebnost aktivne substance majhna in ker je bilo treba zamenjati zdravilo. Že nekaj let zapored namreč varozo zdravimo s fluvalinatom. Ministrstvo je za ta namen dodelilo 4 milijone tolarjev, to pa zadostuje za 16.000 doz bayvarola. Naročili smo ga pri Veterinarskem zavodu Maribor. Majhno količino zdravila je težavno pravično razdeliti med čebelarje in uporabo strokovno utemeljiti, zlasti zato, ker ne vemo, ali bo ministrstvo prisluhnilo čebelarjem tudi v prihodnjih letih. Strokovno pravilno je, da z enim zdravilom zdravimo določeno epizootiološko zaključeno območje. Služba se je zato odločila, da bo v 4. številki Slovenskega čebelarja objavila javni razpis za dodelitev določene količine zdravila.

Na podlagi zbranih prijav pa se bo ministrstvo odločilo, katera društva bodo zdravilo dobila. Količina je odvisna od števila prijavljenih društev, ki bodo večino svojih čebeljih družin zdravila z bayvarolom.

ČEBELARSKA DRUŽINA ALOJZ GREIF IZ HOČ PRI MARIBORU JE PRAZNOVALA OSEMDESETLETNICO DELA

Čebelarska družina Alojz Greif iz Hoč pri Mariboru je v sodelovanju z Medobčinsko zvezo čebelarških družin Maribor organizirala proslavo ob 80-letnici delovanja čebelarske družine. Poleg proslave, na kateri so razvili prapor družine, so organizirali še čebelarsko razstavo, predvajanje videokaset v knjižnici Hoče, razstavo čebelarških knjig in prodajo čebeljih pridelkov.

Osrednja proslava je bila 24. aprila 1993 v Kulturnem domu Hoče. Na proslavi so slovesno razvili čebelarski prapor, nato pa sta sledili predavanji dr. Jožeta Riharja o gozdnem medenju in Janeza Pislaka o sodobnem čebelarjenju.

Proslave se je udeležilo veliko domačih in okoliških čebelarjev, ki so z zanimanjem spremljali pester in dobro pripravljen program. Po uvodnih govorih predsednika ČD Alojz Greif iz Hoč Milana Skaze je čebelarjem spregovoril tudi predsednik ZČDS Marjan Skok. Čestital jim je ob visokem jubileju in za izredno prizadevno delo ter izredno dobro organizacijo vseh prireditev v okviru praznovanja obletnice. Še posebno je pohvalil izdajo posebnega Biltena, ki ga je družina izdala ob tem visokem jubileju in v njem prikazala osemdeset let dela družine, in predavanje o uživanju čebeljih pridelkov za okoliške prebivalce.

Ob tej priliki je čebelarska družina spreminila tudi ime, tako da se zdaj uradno imenuje ČD ALOJZ GREIF iz Hoč. Družino so poimenovali po svojem zelo zaslužnem pokojnem članu Alojzu Graifu, ki je bil več kakor petdeset let zelo dejaven v čebelarški družini, bil pa je tudi njen dolgoletni predsednik. Sklep o preimenovanju so sprejeli na občnem zboru 19. 12. 1992. O zgodovini in delu družine je poročal njen predsednik Milan Skaza. Dejal je:

V Hočah je bilo čebelarstvo vsa leta zelo razširjeno, saj so bile v kraju in okolici skoraj idealne pašne razmere: gozd na Pohorju, sadovnjaki na obronkih Pohorja, ajda in druge poljščine na Dravskem polju. Skoraj pri vsaki hiši so čebelarili v kranjičih ali njim podobnih lesenih panjih.

Po čebelarški razstavi v Celju leta 1912, so se tudi hoški čebelarji združili v društvo, ki je delovno preživelo leto 1913. Pri ustanovitvi društva in njegovem delu je čebelarjem pomagala takratna vaška inteligenca: nadučitelj iz Hoč in Razvanja ter hoški župnik. Za prvega predsednika je bil izvoljen Anton Dovečar iz naselja Bohova.

K ustanovitvi slovenskega čebelarškega društva je mnogo pripomogel tudi znani potovalni učitelj in čebelarški svetovalec gospod Jurančič, ki je med čebelarji propagiral napredno čebelarjenje s premičnim satjem – dunajčane. Čebelarji, ki so čebelarili z lesenimi panji, kranjiči in dunajčani, so z vprežnimi vozovi prevažali svoje čebele na različne čebelje paše v širši okolici Hoč. Tako so povečali pridelek medu in si izboljšali svoj gmoetni položaj.

Čebelarska družina Hoče je delovala zelo dobro, saj je vse več čebelarjev čebelarilo v panjih s premičnim satjem in tako ohranjalo čebelje družine prek zime. Ta dejavna doba družine je trajala do leta 1916, potem pa je družinsko delo povsem zamrlo zaradi vpoklica v vojsko.

Društvena dejavnost je znova zaživela po letu 1920, ko so se fantje in možje vrnili s fronte ali ujetništva.

Až panj je mogoče zaslediti leta 1925. Ker so z dunajčani komaj začeli čebelariti, je druga novost počasi osvajala čebelarje. Po letu 1930 so nekateri čebelarji čebelarili

z več kot 50 panji s premičnim satjem. Prvzaprav je bila od leta 1930 do 1941 »zlata« doba Čebelarke družine Hoče, saj se je vse več čebelarjev moderniziralo in združevalo sredstva za delo – točila, kotle za kuhanje voščin in strokovno literaturo. Da so hoški čebelarji čebelarili napredno, dokazuje delo dveh šolskih krožkov: na osnovni šoli v Zg. Hočah in na osnovni šoli v Razvanju. Leta 1940 so hoški čebelarji čebelarili z več kot 1000 panji.

Druga svetovna vojna je življenje društva spet zadušila, saj je bilo več čebelnjakov na obronkih Pohorja uničenih, izropanih ali požganih. Razmere za čebelarjenje ali prevozi na paše so bili zelo težavni, za čebelarje kar smrtno nevarni.

Po letu 1946 začne cveteti društveno življenje, prav tako pa tudi množičnost čebelarjenja. Vendar pa se je močno spremenila socialna struktura čebelarjev. Pred 2. svetovno vojno so povečini čebelarili kmetje, takratni obrtniki in inteligenca – učitelji in župniki.

Po drugi svetovni vojni pa so čebelarstvo prevzemali kmečki sinovi, ki so se zaposlovali v industriji, negovali pa so družinsko tradicijo čebelarjenja. Oblast je videla v čebelarstvu neko dejavnost, ki naj bi jo napredno gojila takratna družbena posestva.

Na območju Hoč so bila ustanovljena družbena čebelarstva na posestvu Pohorski dvor, na kmetijskem gospodarstvu v Rogozi ter na kmetijskem posestvu v lasti Agrokombinata.

Ta čebelarstva sčasoma niso bila več pridobitna in so žalostno propadla. Čebelarstvo so obdržali, tako kot vsa leta, tisti

posamezniki, ki so jim čebele in čebelarstvo pomenila več kot samo dobiček.

Čebelarška družina Hoče združuje čebelarje iz več krajevnih skupnosti, in sicer: Hoče, Zg. Hoče, Rogoza, Miklavž, Dobrovc, Skoke, Dravski Dvor, Zlatoličje ter deloma Slivnica in Starše. Število članov je bilo vsa leta zelo različno, od 20 (ob ustanovitvi) do 57 (leta 1983). Zadnja leta nas je 35 do 40 organiziranih čebelarjev, članov Čebelarke družine Hoče, in nekaj čebelarjev (6), ki pa niso člani čebelarke družine. Pred petnajstimi leti so začeli v okviru naše družine delovati šolski čebelarški krožki na osnovnih šolah v Hočah, Miklavžu in Slivnici.

Sedaj v okviru Čebelarke družine Hoče čebelarijo šolarji v Hočah, Miklavžu in Zg. Hočah, za čebelarški krožek v Slivnici pa skrbi pada Čebelarški družina Rače.

Učenci naših čebelarških krožkov so uspešni čebelarji in tekmovalci, kar je tudi zasluga njihovih mentorjev – učiteljev.

Zadnja leta pomaga pri napredku čebelarjenja tudi širša družbena skupnost; na mariborskem območju predvsem občina v okviru sveta za kmetijstvo v obliki regresov za nabavo novih matic in zdravil za preprečevanje kužnih in drugih bolezni. Tako regresirana zdravila so dostopna vsem čebelarjem. Zdravljenje čebel je lahko organizirano, v približno istem času, in zato tudi uspešno.

Čebelarji želimo, da nam družba pomoči ne bi odtegnila, ampak jo še povečala, saj imajo druge kmetijske dejavnosti in narava, ki je vedno bolj onesnažena in zastrupljena, večjo korist zaradi opravevanja cvetja kakor pa čebelar s svojimi čebeljimi pridelki.

Ignac Lampret in Milan Skaza

MAKS AVŠIČ JE PRAZNOVAL 90-LETNICO

Letos 7. julija praznuje naš znani čebelar in starosta slovenskih in ljubljanskih čebelarjev 90-letnico življenja. Rodil se je leta 1903 v Sneberjih pri Ljubljani. Bogata, razgibana in uspešna je njegova dolga čebelarška pot. Čebelaril je več kot 70 let. S čebelami se je seznanil pri svojem starem

očetu Tonetu, ki mu je po smrti zapustil štiri kranjiče. Kmalu se je vpisal med člane tedanje Čebelarke družine Polje. Redno je obiskoval tečaje pri čebelnjaku prošta Kalana, kjer sta največkrat predavala Bukovec in Okorn. Služboval je na železnici, med drugim tudi v Bohinjski Bistrici kot

nadzornik proge. Tudi tam si je postavil lep čebelnjak. Seznanil se je z znanim vzrejevalcem Janom Strgarjem. Pozneje je bil premeščen v Postojno, kjer se je tudi vključil v čebelarstvo organizacijo in postal celo

predsednik čebelarskega društva. Konec leta 1951 je prišel v Ljubljano, že leta 1953 pa je bil izvoljen za predsednika društva v Polju. Maks Avšič je pisal tudi v Čebelarja, največ o vzreji matic. S težavo tako na kratko opišem vsa njegova prizadevanja za dvig in napredek čebelarstva. Omenim naj, da je dolga leta sodeloval pri organizaciji republiških posvetovanj v Polju, delal v različnih komisijah in organih ZČDS in še veliko bi lahko naštevali. Prejel je vsa čebelarska priznanja in odlikovanja. Zelo je cenjen tudi med člani ČD Polje pri Ljubljani. Seveda mu njegova leta ne dopuščajo več, da bi čebelaril in predsedoval društvu. Mesto predsednika je prevzel njegov sin, tako da se tradicija nadaljuje. Po prometni nesreči, ki jo je imel pred nekaj leti, se mu je zdravje precej poslabšalo, tako da je nekaj let preležal v postelji. Pred njegovim jubilejem smo ga obiskali na njegovem domu in mu čestitali. Kakor je sam povedal, se mu stanje izboljšuje in upa, da bo kmalu lahko spet stal na nogah. To mu želimo tudi vsi slovenski čebelarji, predvsem pa, da bi bil med nami še veliko let.

Urednik prof. Janez Mihelič

OSEMDESET LET FRANCA AMBROŽA

Čebelarski družini Kamnica-Bresternica je v čast in ponos, da ima v svoji sredini čilega in skrbnega čebelarja Franca AMBROŽA. 13. julija letos bo Franc Ambrož praznoval 80 let svojega dejavnega življenja.

Njegovih 60 let čebelarjenja je polnih izkušenj in dogodivščin. Svojim ljubljenim čebelam namenja veliko ljubezni in skrbi. Kot vesten čebelar sledi napredku čebelarjenja. Kljub svoji visoki starosti redno obiskuje vsa čebelarska predavanja, sodeluje pa tudi na posvetih in sestankih izvršnega odbora družine. Svoje bogato znanje in izkušnje rad posreduje vsakemu čebelarju. V našem kraju ga velikokrat srečaš, ko kar na prtlačniku kolesa pelje družino na stojišče.

G. Ambrož je zelo ponosen na vsa čebelarska priznanja in pohvale, še prav pose-

bej pa na odličja A. Janša III., II. in I. stopnje.

Kot skromen in delaven človek zrasel je na kmetiji pod Urbanom je s svojo pridnostjo in iznajdljivostjo vestno kmetoval, skrbel za družino in čebelaril. Vojna vihra je tudi njega odtrgala z rodne domačije, ob koncu vojne pa se je iz Italije srečno vrnil domov.

Ob njegovi obletnici se veselijo hčerki, oba zeta, ki sta tudi čebelarja, vnuki in

pravnujinja. Veselimo se tudi vsi prijatelji čebelarji in mu iskreno čestitamo. Želimo si, da bi v njegovi družbi preživel še veliko let, saj je naš slavljeneč poln čebelarkega znanja in humorja, zato se ob njem prijetno počutimo. Želimo mu še številna zdrava leta, veliko veselja pri delu s čebelami in obilo medenih satov.

Člani ČD
Kamnica-Bresternica

MIZARSTVO KRŽE – z dolgoletno tradicijo – VRHNIKA

Izdelujemo kakovostne AŽ panje po konkurenčnih cenah. Panji so iz kakovostnega smrekovega lesa in rogljičeni (cinkani). Satniki so iz lipovega lesa in vrtani za žičenje. Desetsatne AŽ panje lahko dibite takoj, za ostale vrste panjev tipa AŽ pa sprejemamo naročila.

Franc Krže, Idrijska 3, 61360 Vrhnika, telefon (061) 751-317.

smrtnice

FRANCU LOBNIKU V SPOMIN

Leta minevajo, a spomin nanje ostaja. V teh vrsticah naj obudim spomin na velikega učitelja, predavatelja, vzgojitelja in mentorja Franca Lobnika.

Rodil se je leta 1914 v Razvanju pri Mariboru, tam pa je že leta 1925 začel tudi čebelariti. Član ČD Slovenske Konjice je bil od leta 1945, v njej je ob svojem čebelarstvu pet let tudi družbeno čebelaril. Ko se je leta 1958 preselil v Maribor, je začel zbuhati pozornost s svojo živo besedo kot predavatelj in strokovni čebelarski praktik. Že leta 1960 mu je Kmetijska srednja šola v Mariboru podelila priznanje čebelarkega učitelja. Za svoje delo v dobro čebelarstva je prejel tudi vsa najvišja oblikovanja ZČDS, leta 1973 tudi odličje Anton Janša I. stopnje. Ob 100. obletnici kmetijskega šolstva v Mariboru leta 1972 je dobil priznanje kot mentor čebelarkega krožka. Kot učitelj in

priznan predavatelj na Srednji tehnični kmetijski šoli in Višji agronomski šoli v Mariboru je bil odlikovan tudi z zlato značko. Za njegovo požrtvovalno delo pri razvoju čebelarstva ga je leta 1970 ČD Peter Močnik Studenci-Pekre ob svoji 25. obletnici nagradila z bronastim reliefom Antona Janše. Še bi lahko našteval različna priznanja in pohvale ČD Ptuj in Kamnica, katerih član je bil 25 let.

V omenjeni kmetijski šoli je vzgojil kar nekaj generacij mladih čebelarjev, saj so člani čebelarkega krožka opravljali tudi vsa praktična dela v čebelnjaku s 40 AŽ panji in ga celo prevažali na različna pasišča. Franc Lobnik je organiziral številna predavanja in praktične prikaze dela v različnih panjskih sistemih tako na prostem kot v šolskih prostorih, pripravil je tudi tečaj za čebelarke preglednike, za zaključek čebe-

larske sezone pa celo silvestrovanje. Kot pedagoški vodja in vzgojitelj ter oskrbnik šolskih čebel je usmerjal tudi svoje dijake na Srednji kmetijski šoli, saj so nekateri njegovi učenci pozneje postali tudi dobri čebelarji. Zadnja leta pred upokojitvijo je bil učitelj na posebni šoli v Mariboru, pet let pa je bil kot upokojenec še zelo dejaven član ČD Maribor-mesto.

Franc Lobnik je umrl avgusta leta 1991, njegova osmrtnica s sliko pa zaradi neznanih vzrokov ni bila objavljena. Čebelarji, ki smo ga poznali, smo bili vedno deležni njegove tople besede iz bogate zakladnice znanja o delu s čebelami. Sicer pa je bil eden naših najbolj znanih čebelarjev, predavatelj in inovatorjev, zato nam bo ostal v lepem spominu.

Za ČD Maribor-mesto
Š. Bratuša

FRANC NUNCIJA

Na pokopališču v Knežaku smo se aprila člani ČD Ilirska Bistrica poslovili od enega najstarejših čebelarjev in članov našega društva Franca Nuncijskega iz Bača.

Rodil se je leta 1913, čebelariti pa je začel z enim kranjičem, ki mu ga je žena prinesla od sorodnikov iz sosednje vasi.

Na pokopališču smo se člani društva poslovili od njega z društvenim praporom.

**Čebelarstvo društvo
Ilirska Bistrica**

KAREL ROTOVNIK

Ko se je začela prebujati letošnja pomlad, smo se na starotrškem pokopališču poslovili od našega dolgoletnega člana Karla Rotovnika, starega 86 let.

Rojen je bil v kmečki družini v Gradišču pri Slovenj Gradcu, leta 1939 pa si je v Legnu zgradil svojo hišo. Zaposlen je bil kot mizar v tovarni Mikolič oziroma pozneje Tovarni

meril Slovenj Gradec. Že njegov oče je čebelaril s 30 kranjiči. Po njegovi smrti je vsak od petih sinov dobil po šest kranjičev. Tako je pokojni Karel začel leta 1937 samostojno čebelariti. Kmalu je začel čebelariti z AŽ panji, ki si jih je sam izdeloval, tako da je postopoma dosegel 30 čebeljih družin. Uspešno je čebelaril vse dotlej, dokler mu niso začele pešati moči. To je bil tudi razlog, da je pred leti začel postopoma zmanjševati število čebeljih družin.

Karel se je vedno udeleževal strokovnih predavanj in izletov, vse novosti pa je s pridom uporabljal pri svojem čebelarjenju.

Pokojnega Karla se bomo spominjali kot vestnega in dobrega čebelarja.

**Čebelarstvo društvo
Slovenj Gradec**

DANIJEL BATIČ

V začetku letošnjega marca, ko je pomlad že krepko zakorakala v Vipavsko dolino, smo se goriški čebelarji za vedno poslovili od našega dolgoletnega člana Danijela Batiča iz Šempasa.

Poznali so ga številni ljubitelji čebel po vsej Sloveniji, saj je bil med prvimi, ki je začel prevažati panje v zabojnikih. Z njimi se je podajal celo v daljno Liko. Čebelaril je s približno sto panji in jih vzorno oskrboval tako, da so bile družine vsako leto pravočasno pripravljene za prvo goriško pašo – akacijo. Pri čebelarstvih delih sta mu pridno pomagali žena Andrejina in hčerka Viktorija.

Z njegovo nenadno smrtjo smo izgubili človeka, polnega bogatih izkušenj in strokovnega znanja. Ob sobotnih večerih sem ga rad obiskoval in se z njim pogovarjal o najrazličnejših težavah čebelarjev. Vedno znova je poudarjal, da se da od čebel kar solidno živeti, če ima seveda čebelar glavo na pravem mestu in če se zna hitro zasukati. Kljub skoraj sedmim križem je bil poln svežih idej.

Danijel bo po vsej mirno počival na šempanskem pokopališču, za njegovo čebelarstvo pa bosta skrbeli žena in hči.

Franc Šivic

JOŽE FRANK

V začetku aprila smo se člani čebelarstva društva na pokopališču v Ilirski Bistrici poslovili od našega najstarejšega člana, 81-letnega Jožeta Franka iz Topolca. Čebelariti je začel z dvema AŽ panjema leta 1960. Sčasoma je število čebeljih družin povečal na 20 do 30 panjev in prav tako število je tudi zapustil mladi snahi, ki bo v tej družini nadaljevala njegovo delo. Očetovega čebelarjenja sin ne more nadaljevati, ker je alergičen na čebelje pike. Članice in člani našega društva bomo pokojnega Jožeta ohranili v prijaznem spominu. Za uspešno delo v čebelarstvu in v našem društvu je prejel odličje Anton Janša III. stopnje. Na

njegovo zadnjo pot smo ga pospremili z društvenim praporom.

**Čebelarstvo društvo
Ilirska Bistrica**

JANEZ KOŽUH

Škofjeloški čebelarji smo marca 1993 izgubili velikega ljubitelja narave in dobrega prijatelja Janeza Kožuha.

Rodil se je leta 1895 v Črnem vrhu nad Polhovim Gradcem. Več kot 70 let je živel in čebelaril v Kopaljski ulici v Škofji Loki, in sicer kar z 20 AŽ panji.

Na zadnji poti smo ga čebelarji pospremili s čebelarskim praporom.

Vestnega čebelarja in člana naše družine bomo ohranili v prijaznem spominu.

**Čebelarstvo družina
Škofja Loka**

Mali oglasi

PRODAM novejšo naseljeno AŽ 10 S, tel. (062) 36-435.

PRODAM prikolico za 12 AŽ panjev, tel. (063) 772-161.

MONTAŽNI čebeljak za 20 AŽ prodam, tel. (061) 752-300.

IZDELUJEM PVC pokrove za kozarce, Bizjak (067) 23-586.

KUPIM sončni topilnik in prodam več naseljenih AŽ panjev, Franc Cerar, Mala sela 13, 61252, Vače.

NA ZALOŽI imam kvalitetne AŽ 9 in 10 satarje. Ugodno prodam, tel. (061) 864-121.

PRODAM TAM 5500, predelan in registriran v kontejnerski prevozni čebeljak s 66 AŽ panji ter posebej 20 AŽ panjev – družine odlične, Martin Žnidarič, tel. (069) 61-936.

PRODAM nove 5 in 7 S prašilčke, ročno cinkane zaklade, TAM 5000, atestiran, tel. (061) 654-073.

PRODAM 22 čebeljih družin, naseljenih v modificiranih Dadant-Blat panjih s pol nakladami. Franjo Majcenovič, Gruškovec 118, Cirkulane.

KUPIM večje količine meda. Franc Berk, Velike Rodne 17 a, Rogaška Slatina, tel./fax. (063) 814-639.

Za stalno čebelarstvo razstavo v Šempasu na Goriškem zbiram čebelarstvo opremo in pribor (točila, topilnike za vosek, orodje itd.) v sodobni in starejši izvedbi. Ponudbe sprejemam na naslov Franc Šivic, Ulica padlih borcev 31, 61000 Ljubljana, tel. (061) 343-814.

POVERJENIK ZA PAŠO

Čebelarstvo društvo Begunje pri Cerknici: Anton Nered, Dobec 18 ali Ivan Škerlj, Begunje 68 a, oba 61382 Begunje pri Cerknici – za področje Menišija in del Ravnika.

ČEBELARSKA RAZSTAVA V LAŠKEM

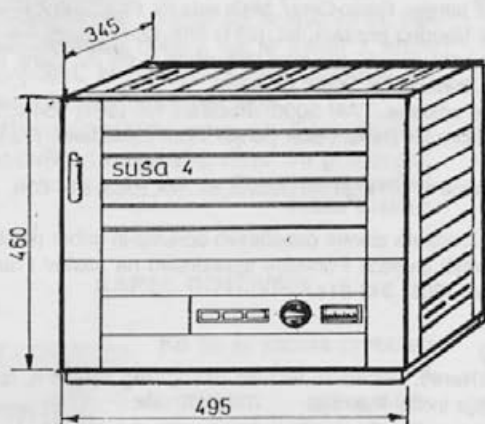
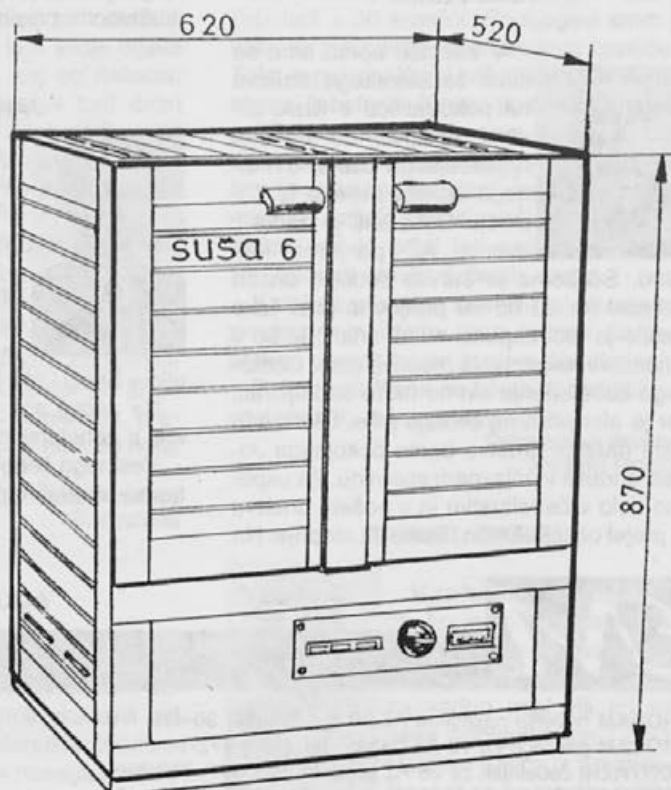
Čebelarstvo društvo Laško vabi vse čebelarje na ogled velike čebelarstvo razstave, ki bo v okviru prireditve »PIVO IN CVETJE« v Laškem. Razstava bo v dvorcu v Laškem – muzeju, in to od 25. 6. do 18. 7. 1993. Ostale prireditve ob prazniku »PIVA IN CVETJA« pa bodo od 10. do 18. julija 1993.

VABLJENI!

ČD Laško

Suši

- *Hitro*
- *Gospodarno*
- *Higiensko*
- *Enakomerno*
- *Varno*

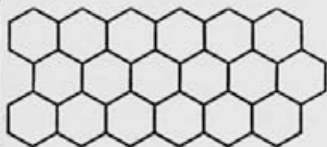
ELEKTRO SUŠILNICE SUŠA 4 in SUŠA 6

- sušenje cvetnega prahu
- topljenje kristaliziranega medu
- sušenje sadja in gozdnih sadežev
- sušenje zelišč in zelenjave

VSE INFORMACIJE LAHKO DOBITE PRI PROIZVAJALCU:
Martin Sever, Ljubljana, Mala čolnarska 14, tel.: 061/221-801,
Ivan Lazar, Škofja Loka, Podlubnik 226, tel.: 064/622-092.

ČEBELARSKE TEHTNICE

SPREJEMAMO PREDNAROČILA HITRA DOBAVA CENA VELJA NA DAN VPLAČILA

ORODJARSTVO
HAFNER JANEZ
ŽABNICA 81, 64209
tel.: 064/310 295

TEHTNICA ZA PANJ DO 100 kg
TEHTNICA ZA POD PANJ DO 150 kg

OBVESTILO ČEBELARJEM

Čebelarji, ki spomladi niso zdravili čebel proti varozi, ji bodo morali poleti nameniti več pozornosti. Priporočamo ugotavljanje stopnje okuženosti trotovske zalege ali testno dimljenje z amitrazom ali testno vstavljanje fluvalinatnega traku. Na podnico panja obvezno položimo testni papir z mrežo, saj nam ta omogoča štetje odpadlih varoj. Testno preglejmo vsaj pet čebeljih družin.

Na podlagi ugotovljene stopnje okužbe se odločimo za začetek zdravljenja. Bolj okužene čebelje družine moramo začeti zdraviti takoj po kostonjevi paši. Po končanem zdravljenju iz družine odstranimo zdravilne trakove in testiramo uspeh zdravljenja.

Svetujemo, da čebelarji na geografsko zaključenem območju hkrati zdravijo čebelje družine. O poteku in rezultatih zdravljenja naj se pogovorijo na skupinskih sestankih, ob tem pa naj opravljeno delo tudi ocenijo.

Veterinarska svetovalna služba za čebelarstvo

* * *

PRODAM 62 AŽ naseljenih panjev in tovornjak TAM 550. Ivan Grošelj, ☎ (061) 877-416.

UGODNO prodam za polovično ceno 12 AŽ, 115 na prikolici za osebni avto. ☎ (062) 701-197.

* * *

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Marjan Skok, Stanislav Hajdinjak, Pavle Zaletel, mag. Janez Poklukar, dipl. oec. Aleš Mižigoj.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar, dipl. vet. Mira Jenko, Marjan Debelak in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša za leto 1993 2.500,00 SIT. Posamezna številka pa stane 250,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 1.700,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela barvna stran na ovitku 25.000,00 SIT, v sredini 15.000,00 SIT, pol strani 7.000,00 SIT, četrt strani 4.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 40,00 SIT za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarkega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) šteje mesečnik Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja, iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Tiska KURIR print d.o.o. Ljubljana, Parmova 39.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

KJE LAHKO KUPITE STEKLENO EMBALAŽO IN NALEPKE ZA MED

Nobena trgovska organizacija v Sloveniji ne odkupuje cvetličnih medov, zato ga boste morali sami ponuditi odjemalcem. Da bi vam olajšali nakup steklene embalaže, smo se dogovorili s čebelarji z različnih območij, da bodo prodajali kozarce za med:

- za severovzhodno Slovenijo: Medobčinska zveza čebelarskih družin Murska Sobota, vsak torek od 15. do 17. ure, dogovorite se z g. Antonom Štefkom, tel. (069) 48-265;
- za Koroško: vsak delavnik, dogovorite se z g. Alojzom Porijem, tel. (0602) 22-654, Ravne na Koroškem;
- za Primorsko in Notranjsko: vsak torek med 15. in 19. uro, pokličite g. Dušana Tomažiča, tel. (065) 65-254, Vrhopolje/Vipava;
- za osrednjo Slovenijo: vsak torek med 10. in 18. uro, pokličite g. Davida Ferleta, tel. (061) 487-876, Dobrunje;
- za Dolenjsko: vsak torek in petek ves dan, pokličite g. Poldeta Kolenca, tel. (068) 28-181, Novo mesto;
- za Gorenjsko: vsak dan razen nedelje od 15. ure dalje pokličite g. Braneta Kozinca, tel. (064) 733-203, Lesce.
- za Štajersko: vsak dan zjutraj ali zvečer, pokličite g. Petra Močnika, tel. (063) 742-434, Šibenik/Šentjur

Na zalogi imajo kilogramske kozarce z navojem in PVC ali kovinske pokrove. Cene pa so od 35,00 do 40,00 tolarjev za komplet, odvisno za kakšno embalažo se boste odločili in kje jo boste kupili. Embalaže po pošti ne pošiljamo!

Zveza ima na zalogi tudi navadne in samolepne etikete za kozarce z medom. Naročite jih po telefonu (061) 210-992, pošljemo jih tudi po povzetju.

ZČDS

VSE NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O PAŠNIH RAZMERAH DOBITE NA TELEFONSKI ŠTEVILKI (061) 161-335.

ZČDS

NOVOST LETAK ZA REKLAMIRANJE VAŠIH PRIDELKOV

Kako boste prodajali vaše čebelje pridelke, če potrošniki ne vedo za vas? Ni dovolj, da vas kot čebelarja poznajo le v vaši ulici ali vasi! Nekaj vaših stalnih strank sicer vsako leto pridobi določeno število novih porabnikov vaših pridelkov, vendar je za pravo trženje to premalo!

Poskrbite za prodajo vaših pridelkov s pisnimi reklamnimi letaki!

Dogovorite se z vašim pismonošo ali pošto, da bodo k ostali pošti za krajane priložili še vaš reklamni letak, s katerim boste obvestili potencialne potrošnike vaših čebeljih pridelkov, kje, kdaj in kako jih lahko dobijo. Tudi z nekaj šolarji se lahko dogovorite, da vam za majhno nagrado raznesejo reklamne letake po hišnih nabiralnikih. Učinek bo enak!

Letak za reklamiranje vaših čebeljih pridelkov je založila Zveza čebelarskih društev Slovenije. Letak stane en tolar, kupite pa ga lahko pri ZČDS. Naročite ga lahko pisno ali po telefonu (061) 210-992, poslali pa vam ga bomo po povzetju!

Vzorec letaka je natisnjen na zadnji strani ekološkega ovitka.